

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala rakentaa uusiutuvaa Suomea — uusiutumiskykyistä ja kestävästä ruokajärjestelmästä ja luonnonvarataloutta sekä innovatiivista paikkatietojärjestelmää.

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen tulevaisuuteen vaikuttaa voimakkaasti turvallisuutta ja huoltovarmuutta uhkaava geopoliittinen tilanne. Oman vaikutuksensa tuovat useat maailmanlaajuiset muutostekijät, joiden voimakkuuteen ja nopeuteen emme juuri voi vaikuttaa. Niiden seurauksiin on sopeuduttava ja niissä on nähtävissä uhkien lisäksi myös paljon uusia mahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tunnistettu kuusi toimintaympäristön muutostekijää, jotka tapahtuvat hallinnonalasta riippumatta ja joiden arvioidaan eniten muuttavan suomalaisen ruoka- ja luonnonvarasektorin toimintaympäristöä seuraavan vuosikymmenen aikana. Muutostekijät ovat 1) ilmastonmuutos, 2) nopea teknologinen kehitys, 3) kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, 4) globaalin talouden murros, 5) arvojen ja asenteiden muutos sekä 6) väestörakenne ja kaupungistumiskehitys.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyiden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukykyyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut koronatilanteen jatkuessa sekä Euroopan geopoliittisen tilanteen muuttuessa.

Laadukas paikkatieto ja sen hyödyntäminen ovat keskeisiä tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien, paikkatietojen ja luonnonvaratiedon yhteiskäytön edistämisen merkitystä osana ministeriön tehtäväaluetta. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta

Suomi on vastuullinen globaali toimija ja sitoutunut kestävä kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Kansainvälisen kilpailun lisääntyessä myös hallinnon merkitys vapaan kilpailun esteiden poistamisessa sekä biotalouden, uusien innovaatioiden, liiketoimintamallien ja arvonaluonnon tapojen mahdollistamisessa kasvaa. Mahdollistava hallinto toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa yksityisen sektorin kanssa ja ymmärtää kiihtyvää kehitystä sekä sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Rajalliset resurssit kyetään suuntaamaan vaikuttavammin taloudellista optimia tavoitellen sekä luomaan kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö uusiutuvalle ja kansainvälistyvälle biotaloudelle, yhteensovittaen kestävä kehitystä ja riskienhallintaa. Maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan nykyiset tehtävät luovat luontevan alustan bio- ja kiertotalouden seuraavan vaiheen toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäjiä. Ravinnon, energian, erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi käyttävä biotalous luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Biotalous keinoilla pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään luonnon monimuotoisuutta. Ministeriön toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukykyyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa alustavasti seuraavat hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. Lukuperusteluissa on kuvattu yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevia politiikkasektorin tavoitteita sekä niiden kehitystä kuvaavia tunnuslukuja.

— Vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyky paranee

- Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä
- Monipuolinen yritystoiminta ja menestyvä maaseutu, monipaikkaisuus ja verkostot vahvistavat yhteiskuntaa
- Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta.

Toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet

- Toiminta on tuloksellista ja voimavarat suunnataan tehokkaasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Huolehditaan siitä, että tehtävät ovat tasapainossa voimavarojen kanssa.

Sukupuolten tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Maaseudulla pääosa työikäisestä väestöstä on miehiä ja varsinkin harvaan asutulla maaseudulla miehiä on huomattavasti enemmän kuin naisia. Erot ovat suurimmat nuorten aikuisten ikäluokassa. Maaseudun paikalliskeskuksissa asuvista 50–64 -vuotiaista enemmistö sen sijaan on naisia (Maaseutukatsaus 2017). Yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämisen toimeenpanossa on tavoitteena huomioida eri väestöryhmien tarpeet, vaikka tukijärjestelmiä tai tukien myöntämisen perusteita ei ole rakennettu sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustuessa seurataan yritystoiminnan aloittaneiden sukupuolijakaumaa. Erityisesti paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta toteutetuissa hankkeissa, useissa on tavoitteena erilaisten ryhmien kuten nuorten, vanhusten, maahanmuuttajien, työttömien osallistuminen alueen kehittämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminnassa esimerkiksi seurataan päättävän elimen eli hallituksen sukupuolijakaumaa.

Kestävä kehitys

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala toteuttaa YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 tavoitteita osana strategiaansa. Hallinnonala edistää erityisesti hiilineutraaliustavoitetta luomalla kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja.

Rahoitusta osoitetaan esimerkiksi ympäristön tilaa, vihreää siirtymää ja uusiutuvan energian käyttöä edistäviin investointeihin vajaat 60 miljoonaa euroa. Ympäristökorvauksiin ja luonnonmukaiseen tuotantoon kohdennetaan 275,6 miljoonaa euroa, ekojärjestelmätukeen (aiemmin viherryttämistuki) 86 miljoonaa euroa ja turvepeltojen ilmastotoimiin 30 miljoonaa euroa (kosteikkoviljelyn edistäminen). Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan 16 milj. euroa. Määrärahalta toteutetaan muun muassa kansallista biotalousstrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan 13,8 milj. euroa. Veteen perustuvien liiketoimintojen kehittämistä sekä vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä tuetaan yhteensä 12 milj. eurolla. Puuntuotannon kestävyys turvaamiseen kohdennetaan 51 milj. euroa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2021	2022
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
30.10.40	<i>Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	118,3 ¹⁾	127,0
30.10.41	<i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)</i>		

	2021 varsinainen talousarvio	2022 esitys
— korkotukilainavaltuus	250,0	250,0
30.10.64 <i>EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen</i> (siirtomääräraha 3 v)		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	109,03 ¹⁾	224,3
30.20.43 <i>Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit</i> (siirtomääräraha 3 v)		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	32,0 ¹⁾	1 115,0
30.40.44 <i>Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen</i> (arviomääräraha)		
— Avustusten myöntämisvaltuus	60,2	58,2 ¹⁾
30.40.47 <i>Tuki joutoalueiden metsitykseen</i> (siirtomääräraha 3 v)		
— Avustusten myöntämisvaltuus	8,2	8,2

¹⁾ Lisäksi voidaan käyttää edelliseltä vuodelta käyttämättä jäänyttä valtuutta.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2021—2023

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
				1000 €	%
01. Hallinto ja tutkimus	146 856	150 488	141 608	-8 880	-6
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 410	23 931	24 544	613	3
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 565	81 283	80 030	-1 253	-2
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 943	8 943	1 943	-7 000	-78
(23.) Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	1 000	1 240	—	-1 240	-100
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	27 830	30 652	30 652	—	0
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	4 108	4 439	4 439	—	0
10. Maaseudun kehittäminen	541 510	475 067	442 512	-32 555	-7
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	71 500	110 245	139 500	29 255	27
41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korotuki (arviomääräraha)	13 158	15 000	15 000	—	0
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	31 300	28 500	21 800	-6 700	-24
43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	65 000	65 000	74 000	9 000	14
(44.) Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytys-	—	—	—	—	0

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
				1000 €	%
ten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)					
(45.) EU-osarahoitetut ja niitä täydentävät kansalliset toimenpiteet CAP-suunnitelmakaudella 2023-2027 (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
50. Valtionapu maaseudun elinkeinosten kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	5 326	5 566	5 356	-210	-4
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 843	1 843	1 843	—	0
54. Rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettava hevoskasvatuksen ja hevourheilun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	39 892	39 892	39 192	-700	-2
55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	4 105	4 105	3 805	-300	-7
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 800	2 300	3 000	700	30
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	293 586	202 616	139 016	-63 600	-31
20. Maa- ja elintarviketalous	1 970 238	1 825 880	1 788 134	-37 746	-2
01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 204	79 360	77 077	-2 283	-3
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)	10 265	5 948	7 929	1 981	33
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	332 000	330 200	350 000	19 800	6
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	514 118	518 700	520 600	1 900	0
42. Turvepeltojen ilmastotoimet (siirtomääräraha 3 v)	—	—	30 000	30 000	0
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	387 190	350 396	286 560	-63 836	-18
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	617 764	518 394	495 884	-22 510	-4
46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 910	11 030	11 030	—	0
47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 269	4 255	2 287	-1 968	-46
(48.) Peltorakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000	700	—	-700	-100

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
				1000 €	%
(49.) Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	400	400	400	—	0
(61.) Siirto Maatilatalouden kehittämiss- rahastoon (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	6 117	6 497	6 367	-130	-2
40. Luonnonvaratalous	235 368	237 300	229 081	-8 219	-3
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	3 300	3 100	2 800	-300	-10
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	14 259	14 491	16 847	2 356	16
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	33 497	30 477	15 666	-14 811	-49
31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	8 636	10 836	12 236	1 400	13
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	7 672	1 874	1 632	-242	-13
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	5 600	4 760	4 760	—	0
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	11 250	8 850	8 850	—	0
44. Tuki puuntuotannon kestävyys- turvaamiseen (arviomääräraha)	42 298	57 130	51 197	-5 933	-10
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 027	7 527	13 800	6 273	83
46. Valtionapu Suomen metsäkeskusk- selle (siirtomääräraha 2 v)	42 421	40 674	44 989	4 315	11
47. Tuki joustoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)	2 260	6 060	5 400	-660	-11
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 878	14 498	17 559	3 061	21
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	9 980	11 975	10 175	-1 800	-15
53. Eräät luonnonvaratalouden valtio- navut (siirtomääräraha 2 v)	1 132	1 132	1 132	—	0
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	29 158	23 916	22 038	-1 878	-8
64. Metsähallitus	8 444	8 347	8 004	-343	-4
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	8 444	8 347	8 004	-343	-4

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
				1000 €	%
70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen	48 262	47 878	48 569	691	1
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 262	44 578	46 569	1 991	4
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	3 000	3 300	2 000	-1 300	-39
Yhteensä	2 950 679	2 744 960	2 657 908	-87 052	-3
Henkilötyövuosien kokonaismäärä	4 528	4 479	4 477		

01. Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviä hoitavat pääluokassa 30 budjetoiduin varoin maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos ja Ruokavirasto. Lisäksi hallinnonalan tehtävien hoitamiseksi on kaksi talousarvion ulkopuolista rahastoa (Maatilatalouden kehittämisrahasto ja Maatalouden interventiorahasto) sekä valtion liikelaitoksena toimiva Metsähallitus. Lisäksi valtionapua saavat organisaatiot Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus vastaavat eräistä julkisoikeudellisista tehtävistä.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön ja hallinnonalan merkittävimmän tutkimuslaitoksen Luonnonvarakeskuksen menot. Hallinnonalan tutkimus- ja asiantuntijatehtäviä on myös Ruokavirastossa (luku 30.20) ja Maanmittauslaitoksessa (luku 30.70).

Maa- ja metsätalousministeriö varmistaa ohjauksellaan, että hallinnonalan virastojen ja laitosten sekä julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavien valtionapuorganisaatioiden toiminta tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteita.

Toiminnallisen tuloksellisuuden osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- toimintamme on asiakaslähtöistä, horisontaalista, avointa ja ennakoivaa
- tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintamme sekä neuvonta on verkostoitunutta, vaikuttavaa ja tukee ennakoivasti päätöksentekoa ja elinkeinojen kilpailukykyä
- digitaaliset ratkaisumme ja tietovarantomme ovat turvallisia, hyvin käytettäviä, yhteentoimivia ja niitä hyödynnetään laajasti
- ennakoimme riskejä ja varaudumme kriiseihin.

Voimavarojen hallinnan osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- henkilöstömme on osaavaa, arvostettua ja voi hyvin
- resurssimme ovat riittävät ja oikein kohdenneet.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maaseutuhallinnon tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnon lisäksi myös kunnissa.

Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan, kasvinterveyden sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Nii- den toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan kustannukset tehtävittäin ELY-keskusten toimintamenomomentilla (32.01.02) (sisältää tukitoiminnot)

Tehtävä	Toteutuma	Toteutuma	Tarve
	2020	2021	2022 ja 2023
	milj. euroa	milj. euroa	milj. euroa
Maaseudun kehittäminen	11,1	10,8	10,8
Maa- ja elintarviketalous	20,1	21,4	20,4
Luonnonvaratalous	15,0	15,1	15,5
Yhteensä	46,2	47,3	47,7

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset hoitavat EU:n maatalous-, maaseutu-, kasvinterveys- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtäviä sekä vesitalouden toimeenpanotehtäviä. Näihin arvioidaan vuonna 2023 käytettävän n. 644 henkilötyövuotta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa (mom. 32.01.02). Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Vuonna 2023 näissä tehtävissä arvioidaan toimivan n. 66 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Aluehallintovirastojen toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokassa (mom. 28.40.01). Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitavat myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, joka vastaa kasvinsuojelulainelainsäädännön toimeenpanosta (työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa mom. 32.01.08) ja Suomen ympäristökeskus, joka vastaa vesitalouden tehtävistä (ympäristöministeriön pääluokassa budjetoituja ympäristöhallinnon voimavaroja mom. 35.01.04) sekä Tulli, joka suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä sekä elintarvikeketjun valvontaviranomaisen tehtäviä (valtiovarainministeriön pääluokassa mom. 28.10.02).

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 544 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hankelupalautakunnan menojen ja kansainväliseen toimintaan liittyvien valtionapujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tavoitteet vuodelle 2023. Tavoitteet tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2021 toteutuma	2022 ennakoitu	2023 arvio
Maa- ja metsätalousministeriön henkilötövuosimäärä	277	284	273
— Toimintamenomomentti 30.01.01	249	249	241
— Muut momentit	28	35	32
Sairauspoissaolot, pv/htv	4,2	5	5
Työtyytyväisyysindeksi, 1—5 VMBaro	3,66	3,7	3,7
Tuotokset ja laadunhallinta			
Hallituksen esitykset (kpl)	17	22	5
—Suunnitellun istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	85	100	100

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	24 450	25 281	25 894
Bruttotulot	907	1 350	1 350
Nettomenot	21 543	23 931	24 544
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 592		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 459		

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 24 444 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ilmastolain toimeenpanon resurssit (5 htv)	500
Ruokaviestinnän tehtävien järjestelyt (siirto momentille 30.20.47)	-82
Siirto momentilta 30.01.23	25
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-106
Matkustussäästö	-115
Palkkausten tarkistukset	391
Yhteensä	613

2023 talousarvio	24 544 000
2022 II lisätalousarvio	217 000
2022 talousarvio	23 931 000
2021 tilinpäätös	23 410 000

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 80 030 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 2) sijoitusmenoiksi luettaviin talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin
- 3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) Luomuinstituutin toiminnan rahoittamiseen
- 5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 6) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdalle edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta
- 7) maatilayritysten osaamisverkoston (AgriHubi) toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen ja toiminnan rahoittamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- 1) harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- 2) tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi
- 3) harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa
- 4) tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle
- 5) ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä
- 6) hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä
- 7) edistää kansainvälistä yhteistyötä
- 8) hoitaa muut sille laissa tai sen nojalla säädetyt tehtävät
- 9) hoitaa maa- ja metsätalousministeriön sille erikseen määräämät tehtävät.

Luonnonvarakeskus tukee toiminnallaan pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Luonnonvarakeskukselle vuodelle 2023 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2021 tilinpäätös			2022 arvio			2023 arvio		
	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv
Tutkimus- ja asiakkuusprosessi	99 428	46 355	1 000	103 900	47 100	1 018	102 600	48 100	965
Viranomaisprosessi	25 265	6 432	249	27 300	7 500	262	26 800	7 500	255
Tilastoprosessi	4 764	263	47	5 800	400	50	5 600	400	50
Yhteensä	129 457	53 050	1 296	137 000	55 000	1 330	135 000	56 000	1 270

¹⁾ Kustannuslaskennassa tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot on huomioitu kustannuksia pienentävänä tekijänä n. 2,0—2,5 milj. euroa/v.

²⁾ Vain suoraan ydintoimintaan kohdistuneet tuotot.

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Vaikuttavuus			
Referoidut tieteelliset julkaisut, kpl	708	680	690
Luottamus- ja maineindeksi			
— Media (1—5)	3,55	-	3,50
— Yritykset (1—5)	3,55	-	3,50
— Kansalaiset (1—5)	3,36	-	-
— Päättäjät (1—5)	3,62	-	3,50
— Tutkimuskumppanit (1—5)	3,48	-	3,50
Toiminnallinen tehokkuus			
Ydintoimintojen kokonaiskustannukset, 1 000 €/kokonaishtv	100	103	106
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	1,1	1,0	1,1
Muut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	0,1	0,2	0,2
Muut julkaisut/tutkijahtv	1,0	1,0	1,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Muut tieteelliset julkaisut, kpl	47	100	100
Muut julkaisut (sis. ammattiyleisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut), kpl	624	650	650
Tilastojulkistusten määrä, kpl	188	184	183
Vierailukertoja Luken tilastojen verkkopalveluissa, 1 000 kpl	847	860	850
Annetut lausunnot, kpl	351	250	250
Valiokuntakuulemiset	65	65	65
Tilastojulkistusten virheettömyys, %	94	98	98
Henkiset voimavarat			
Tohtoreiden osuus (%) tutkijoista	58	60	60
Työtyytyväisyysindeksi	3,86	3,88	3,90

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	133 199	136 483	137 830
Bruttotulot	54 902	55 200	57 800
Nettomenot	78 297	81 283	80 030
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 107		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	17 375		

Bruttotulot ovat yhteensä 57 800 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 37 700 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 8 500 000 euroa, EU-maataloustukia 750 000 euroa sekä muita tuloja 10 850 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	149	150	150
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	149	150	150
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	104	90	90
— osuus yhteiskustannuksista	87	60	60
Kustannukset yhteensä	191	150	150
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-42	-	-
Kustannusvastaavuus, %	78	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 480	7 850	8 350
— muut tuotot	3	-	-
Tuotot yhteensä	7 483	7 850	8 350
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 080	3 950	4 250
— osuus yhteiskustannuksista	2 507	2 600	2 700
Kustannukset yhteensä	6 587	6 550	6 950
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	896	1 300	1 400
Kustannusvastaavuus, %	114	120	120

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	22 457	23 200	24 400
— EU:lta saatava rahoitus	6 483	6 300	7 000
— muu valtiontalouden ulkopuolinen rahoitus	6 962	8 000	7 300
Tuotot yhteensä	35 902	37 500	38 700
Hankkeiden kokonaiskustannukset	58 523	60 500	62 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-22 621	-23 000	-23 300
Omarahoitusosuus, %	39	38	38

Määrärahaa noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Tuloina otetaan huomioon muut kuin momentille 12.30.99 kertyvät Luonnonvarakeskuksen toiminnan tulot.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 79 930 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

FADN-aineiston laajentaminen FSDN-aineistoksi	230
Geenivaraohjelman mukaiset palveluhankinnat (siirto momentilta 30.40.22) (HO 2019)	108
Luomuinstituutti (HO 2019)	200
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelma (siirto kehysmomentilta 30.10.45)	500
Maatalouslaskenta 2020	-105
SAIO-asetuksen vaikutukset tilastotuotantoon	413
Siirto momentilta 30.01.23	85
Suurpetotutkimus (HO 2019)	100
Toimitilojen kehittämishankkeiden lisävuokraikutukset ja tutkimusinfra	2 370
Turvepeltojen päästövähennystutkimus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 140
Tutkimusinvestoinnit, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 000
Villisikatutkimus (GPS-pannoitus) (HO 2019)	-200
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-312
Matkustussäästö	-379
Palkkausten tarkistukset	1 054
Toimistotilasäästö	-177
Uudelleenkohdennus	-3 000
Yhteensä	-1 253
2023 talousarvio	80 030 000
2022 II lisätalousarvio	906 000
2022 talousarvio	81 283 000
2021 tilinpäätös	79 565 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 943 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin ja muihin kulutusmenoihin sekä tutkimuksiin ja selvityksiin liittyvien valtionapujen myöntämiseen

2) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin sekä EU:lta saatava tutkimusrahoitus.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin (Horisontti Eurooppa kumppanuudet, Life) liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. Määräraha sisältää maankäyttösektorin ilmastopolitiikan tutkimus- ja innovaatio-ohjelman rahoituksen. EU:n rahoitusosuudet tutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille, jolloin momentin tulokertymäksi arvioidaan noin 200 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 85 prosenttia ja siirtomenojen osuudeksi noin 15 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maankäyttösektorin ilmastopolitiikan tutkimus- ja innovaatio-ohjelma (-7 htv) (siirto momentille 30.40.22) (HO 2019 kertaluonteinen)	-7 000
Yhteensä	-7 000

2023 talousarvio	1 943 000
2022 talousarvio	8 943 000
2021 tilinpäätös	10 943 000

(23.) Hallinnolliset järjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 30.01.01	-25
Siirto momentille 30.01.05	-85
Siirto momentille 30.20.01	-83
Siirto momentille 30.70.01	-47
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	-500

Uudelleenkohdennus	-500
Yhteensä	-1 240

2022 II lisätalousarvio	-1 240 000
2022 talousarvio	1 240 000
2021 tilinpäätös	1 000 000

29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 652 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	30 652 000
2022 talousarvio	30 652 000
2021 tilinpäätös	27 830 279

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 439 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 600 000 euroa Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen ja enintään 250 000 euroa muihin harkinnanvaraisiin maksuihin.

2023 talousarvio	4 439 000
2022 talousarvio	4 439 000
2021 tilinpäätös	4 108 173

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Tämä selvitysosa on luvuille 30.10 ja 30.20.

Toimintaympäristö

Ukrainan sota muuttaa toimintaympäristöä

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut merkittävästi maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristöä sekä entisestään korostanut varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä. Vaikutukset kohdistuvat niin tuotantoponosten ja maataloustuotteiden saatavuuteen kuin niiden hintaankin. Erityisesti polttoaineiden, lannoitteiden ja niiden raaka-ainesten sekä rehukomponenttien, kuten täydennysvalkuaisen, kotimaisuusastetta on tarpeen lisätä. Huoltovarmuuden ohella tämä tukisi vihreän siirtymän tavoitteita. Tähän liittyen on osana maatalouden huoltovarmuuspakettia ja vihreän siirtymän kokonaisuutta on osoitettu määrärahoja vuosille 2022 ja 2023 pidemmän aikavalin toimiin, joilla riippuvuutta tuotintapoksista voidaan vähentää. Määrärahasta yhteensä 23,5 miljoonaa euroa ehdotetaan vuoden 2023 talousarvioon (momenteille 30.10.40, 30.10.64 ja 30.40.22) ja 48 miljoonaa euroa on budjetoitu vuodelle 2022. Tuo-

tantopanosten lisäksi osaavan työvoiman saatavuus ja riittävän kausityövoiman varmistaminen etenkin puutarhataloudessa ovat merkityksellisiä tekijöitä kotimaisen tuotannon ylläpitämisessä.

Tuotannon jatkuvuuden turvaaminen edellyttää tuotannon kannattavuuden parantumista nykytilanteesta. Maatalouden huoltovarmuuspaketissa on osoitettu vuodelle 2022 varoja runsaat 171 miljoonaa euroa akuutin tilanteen helpottamiseksi ja 7 miljoonaa euroa pidemmän aikavalin toimiin. Markkinoilta saatavat tuotot yhdessä erimuotoisten tukien kanssa kattavat vain osan tuotantokustannuksista. Pitkäjänteinen kannattavuuden turvaaminen edellyttää sitä, että markkinatuottojen osuus viljelijöiden kokonaistuloista olisi nykyistä suurempi.

Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa

Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua. Maaseudulla asuu vakinaisesti noin kolmannes väestöstä. Väestökehityksen seuranta pohjautuu pysyvää asutusta kuvaavaan tilastoituun väkilukuun, joka perustuu vuoden viimeisen päivän tilanteeseen eikä siten huomioi ihmisten liikkuvuutta. Monipaikkaisuuden puuttuvan tietoperustan vuoksi yhteiskunnan suunnittelu ja palvelurakenteet sekä erilaiset järjestelmät eivät ota tarpeeksi hyvin huomioon lisääntyvästä liikkumisesta ja työnteon tapojen moninaistumisesta johtuvaa monipaikkaisuutta. Maaseutu- ja saaristoalueiden kannalta tämä on ongelmallista, koska maaseudun tilastoitu väkiluku on vähentynyt jo pitkään, vaikka kausiväestö on viime vuosikymmeninä kasvanut voimakkaasti erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Monipaikkainen työskentelytapa on lisääntynyt merkittävästi ja sen arvioidaan lisääntyvän edelleen. Maaseudulla on kausittain edelleen yli 1,1 miljoonaa ihmistä enemmän kuin tilastoidun väkiluvun perusteella on arvioitu.

Maaseutualueet toimivat sekä yritystoiminnan että vakituisen ja vapaa-ajan asumisen ympäristönä. Maaseutualueiden mahdollisuudet liittyvät yritystoiminnan monipuolistumiseen sekä biotalouden kestävään ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Maaseutualueilla on keskeinen merkitys myös ilmastonmuutoksen torjunnan kaltaisten haasteiden ratkaisussa. Maaseutualueet mahdollistavat hyvät edellytykset vihreä siirtymän voimistamiseen niin toimintamahdollisuuksien kuin resurssien osalta. Yrittäjyyden ja asumisen mahdollisuuksien entistä parempi hyödyntäminen edellyttää sitä, että eri hallinnonalojen yhteistyöllä varmistetaan maaseudun hyvä saavutettavuus sekä perusrakenteiden ja palvelujen toimivuus. Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyrittäjyyttä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä.

Maaseutualueiden elinkeinorakenteet vaihtelevat maaseututyypeittäin ja alueittain. Ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla elinkeinorakenne on monipuolinen ja työllistymisen mahdollisuudet ovat paremmat kuin harvaan asutulla maaseudulla. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla elinkeinorakenne on yksipuolisempi ja haavoittuvampi ja työllistymisen mahdollisuudet heikommat. Samanaikaisesti monilla maaseutuyrityksillä on puutetta ammattitaitoisesta työvoimasta. Maaseutualueiden tilanne on parempi Etelä- ja Länsi-Suomessa kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Monet maamme tulevaisuuden haasteista korostuvat maaseudulla. Vanhusten osuus väestöstä kasvaa erityisesti harvaan asutuilla maaseutualueilla. Maaseudun alhaisempi tulotaso sekä pitkät etäisyydet ja harva asutus vaikeuttavat mm. palvelujen ylläpitoa. Toimintakykyiset maaseutu- ja saaristoalueet auttavat yhteiskuntaa vastaamaan mitä moninaisimpiin haasteisiin, liittyivät ne sitten turvallisuushkiin, muuttuvaan ilmastoon tai odottamattomiin pandemioihin.

Kotimainen maataloustuotanto on ruokajärjestelmän perusta

Suomen ruokajärjestelmä perustuu kotimaiselle maataloustuotannolle, jonka merkitys on entisestään korostunut koronakriisin yhteydessä. Käytetyistä elintarvikkeista 80 % on kotimaisia, mutta niiden tuottamiseen tarvitaan monia tuontipanosia (mm. täydennysvalkuaista, öljyä, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita, koneita ja laitteita sekä niiden varaosia). Maataloutta harjoitetaan edelleen koko maassa, vaikka tuotanto on viime vuosina keskittynyt tuotantoloiltaan suhteellisesti edullisimmille alueille. Maatilojen määrä on vähentynyt ja tilakoko kasvanut jo vuosikymmenien ajan. Tuotantomäärät ja peltoala ovat säilyneet suhteellisen vakaina.

Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastaavat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudan- ja lampaanlihan, rukiin ja sokerin tuotantoa sekä valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Merkittävä määrä eläinten ruokintaan tarvittavasta täydennysvalkuaisesta joudutaan tuomaan, mikä on huoltovarmuuden kannalta ongelmallista.

Maataloudessa tarvitaan panostusta rakenteen kehittämiseen ja kannattavuuden ylläpitämiseen

Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen. Tilamäärä vähenee, tuotanto tehostuu ja keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin ja jossain määrin myös alueellisesti. Keskimääräinen peltoala on kasvanut 20 hehtaarilla vuodesta 2000 ollen vuonna 2021 noin 51 hehtaaria (luomutilat noin 67 ha). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa.

Suhteellisen kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Rakennetuilla on keskeinen merkitys investointien edistäjänä. Osa maataloista lisää maataloilla harjoitettavan muun yritystoiminnan määrää maataloustuotannon kasvattamisen tai erikoistumisen sijaan, mikä näkyy muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellisen osuuden kasvuna.

Nuorten viljelijöiden kannustaminen tilanpidon jatkajiksi on erityisen tärkeää. Maatalouden riittävä kannattavuus ja kilpailukyky ja sen parantaminen ovat kotimaisen alkutuotannon säilymisen kulmakiviä. Tämä varmistaa myös sen, että ruoan alkuperä pystytään jäljittämään mahdollisimman hyvin. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa kehittäville investoinneille. Investoinnit parantavat tuotannon tehokkuutta, luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ympäristön tilaa sekä ilmaston muutoksen hidastamista ja siihen sopeutumista.

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on vaikeammin ennakoitavissa kuin aiemmin, koska tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelu on aikaisempaa suurempaa. Ukrainan sota on entisestään heikentänyt ennakoitavuutta. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta erityisesti kotieläintaloudessa. Viime vuosina vallinneet heikot kasvukausien sääolosuhteet ja niiden vaikutukset heijastuvat tilojen talouteen vielä useamman vuoden ajan.

Epävarmassa toimintaympäristössä maa- ja puutarhatalousyrittäjien osaamisen ja yhteistyön merkitys korostuvat. Osaamista kehittämällä voidaan maa- ja puutarhatalouden kannattavuutta parantaa markkinaehtoisesti muun muassa tuotantoa ja tuottoa kasvattamalla sekä kustannuksia alentamalla ja tuotantopanosten hintoihin vaikuttamalla (kilpailuttaminen, yhteisostot, vuokraus tai leasing hankinnan sijaan, yhtiöittäminen).

Kilpailutilanteesta johtuen maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat kuitenkin rajalliset. Koronaviruskriisi ja Ukrainan sota ovat nostaneet esiin myös uusia, ennakoimattomia haasteita ja riskejä myös ruuantuotannolle. Uudenlainen epävarmuus hankaloittaa elintarvikemarkkinoiden ennakoitavuutta ja edellyttää panostuksia tuotanto- ja kuljetusketjujen toimivuuden varmistamiseen.

Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU:n rahoittamat ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden liikevaihdosta on noin kolmannes. Tukikokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Viljelijöiden tulotasoon ja tuotannon kannattavuuteen vaikutetaan erityisesti EU:n suorien tukien (mom. 30.20.41), luonnonhaittakorvausten (mom. 30.20.44) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien (mom. 30.20.40) avulla.

Vuosien 2020—2023 pinta-ala- ja eläinperusteiset tuet ja niiden EU-osuudet (milj. euroa)¹⁾

	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 ²⁾ arvio	2023 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	65,6	73,7	74,0	74,0
— valtion osuus	38,0	42,7	42,9	42,2
— EU:n osuus	27,6	31,0	31,1	31,8
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40) ²⁾	316,0	325,0	323,0	346,0

	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 ²⁾ arvio	2023 arvio
EU-tulotuki (30.20.41) ²⁾	517,7	514,1	517,5	520,0
Ympäristökorvaukset ja luonnonmukainen tuotanto (30.20.43) ³⁾	296,5	300,0	305,0	278,6
— valtion osuus	172,0	174,0	176,9	158,8
— EU:n osuus	124,5	126,0	128,1	119,8
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44) ²⁾	541,3	540,0	540,0	495,9
— valtion osuus	493,5	351,8	375,0	418,9
— EU:n osuus	47,8	188,2	165,0	77,0
Yhteensä pinta-ala ja eläintuet	1 737,1	1 752,8	1 759,5	1 714,5
— valtion osuus	1 019,6	893,5	917,8	965,9
— EU:n osuus	717,5	859,3	841,7	748,6
— EU:n osuus, %	41	49	48	44

¹⁾ Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2020—2023 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua ao. tukivuoden alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun.

²⁾ Lisäksi vuonna 2022 on huoltovarmuuspaketin ja vihreän siirtymän kokonaisuuteen liittyviä kansallisia määrärahoja momenteilla 30.10.44, 30.20.40 ja 30.20.44 yhteensä lähes 155 miljoonaa euroa ja momentilla 30.20.41 EU:n kriisitukea lähes 7 miljoonaa euroa.

³⁾ Maaseuturahaston elpymisrahoitusta (EU-osuus 100 %) sisältyy momentille 30.20.43 (73 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja reilu 43 miljoonaa euroa vuonna 2022).

Suomen CAP-suunnitelma 2023-2027

EU:n yhteistä maatalouspolitiikka (CAP) suunnitellaan ja toimeenpannaan rahoituskausittaisina kokonaisuuksina. Vuosien 2021-2027 rahoituskauden alkuun ajoittui kahden vuoden siirtymäkausi, jonka aikana jatkettiin rahoituskauden 2014-2020 toimenpiteitä uuden rahoituskauden varoin. Uudet Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 sisältyvät toimenpiteet otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta lukien.

Esitys Suomen CAP-suunnitelmaksi 2023—2027 koostuu yhteisen maatalouspolitiikan suorista tuista ja sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. Suomen CAP-suunnitelman päätehtäviksi on kiteytetty aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus ja uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. Suorissa tuissa merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaiseen tukeen, nuorten viljelijöiden tukeen ja uusiin ekojärjestelmiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat muun muassa ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, investointien rahoitus, kehittämishankkeet, yritysrahoitus ja Leader-toiminta. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat myös osaamisen kehittäminen, innovaatiot sekä digitalisaation teemat.

Valtioneuvosto hyväksyi istunnossaan 16.12.2021 maa- ja metsätalousministeriön valmisteleman esityksen Suomen CAP-suunnitelmaksi. Suomen CAP-suunnitelma toimitettiin 22.12.2022 EU:n komissiolle. CAP-suunnitelman lopullinen viimeistely edellyttää vielä neuvotteluja komission kanssa vuoden 2022 aikana. Samanaikaisesti Ruokavirasto valmistelee toimeenpanon edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia. Tarvittava lainsäädäntö annetaan vuoden 2023 talousarvioesitykseen liittyvinä hallituksen esityksinä.

Valtioneuvoston 16.12.2021 päätöksen mukaisen maatalouden ja maaseudun kehittämisen vuosien 2023—2027 rahoituksen jakautuminen talousarvion momenteille (1 000 euroa):

Momentti ja nimike	Toimenpiteet	Käytettävissä oleva julkinen rahoitus			
		EU	Valtio	Muu kansallinen	Yhteensä
30.10.40: Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset	nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustuki sekä maatalouden investoinnit	225	298	-	523
30.10.43: Eläinten hyvinvointikorvaukset	eläinten hyvinvointikorvaukset	159	211	-	370
30.10.64: EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen	yritys- ja hanketuet (ml. Leader) sekä tekninen apu	372	442	52	866
30.20.40: Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (ei sisälly CAP-suunnitelmaan)	kokonaan kansallisesti rahoitettavat maa- ja puutarhatalouden tuet	-	1 751	-	1 751
30.20.41: EU-tulotuki ja EU-markkinatuki	EU-tulotuet (suorat tuet)	2 613	-	-	2 613
30.20.43: Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit	ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit	616	817	-	1 432
30.20.44: Luonnonhaittakorvaukset	luonnonhaittakorvaukset	385	2 133	-	2 518
Yhteensä		4 370	5 652	52	10 073

Kilpailukykyä kuluttajälähtöisyydellä, osaamisella, innovaatiolla ja tutkitun tiedon hyödyntämisellä

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat. Kilpailukykyä voidaan lisätä kasvattamalla tuotannon jalostusarvoa, viennin kasvattamisella tai erikoistumalla esimerkiksi luomutuotantoon. Myös luonnontuoteala on kasvava sektori, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointihyötyjä ja kaupallisia mahdollisuuksia.

Elintarvikesektori on teollisuuden aloista neljänneksi suurin. Kaikkiaan ruoka-ala työllistää Suomessa noin 340 000 henkeä eli 13 % työllisestä työvoimasta. Elintarvikkeiden jalostus on Suomessa polarisoitunut. Muutamalla suurella yrityksellä on alalla vahva rooli, vaikka henkilöstömäärällä mitattuna alan yrityksistä 99 % lukeutuu alle 250 henkilöä työllistäviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Ruokajärjestelmän kannalta keskeistä on, että alalla on riittävästi vahvoja, innovatiivisia, kasvuhaluja ja kilpailukykyisiä yrityksiä. Ruokaketjun ruokahävikin määrä on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Ruokahävikin kokonaismäärän elintarvikeketjussa arvioidaan olevan 350—380 miljoonaa kiloa.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantoläinten hyvinvointi sekä tuotantoketjun ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Ruokajärjestelmä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt, ja toisaalta kiinnostus mm. lähi- ja luomuruokaan on kasvanut. Ruoan alkuperä, tuotantotavat, ilmastovaikutukset, turvallisuus ja terveellisyys kiinnostavat kuluttajia. Viestinnän ja ruokakasvatuksen kautta voidaan lisätä tietoa vastuullisesta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.

Ruokamarkkinoiden globalisoituminen tuo haasteita hallita ruokajärjestelmän riskejä kuten tauteja, jotka leviävät elintarvikkeiden, elävien eläinten tai eläintuotteiden sekä kasvien välityksellä maista, joiden tauti- ja hygieniatilanne on heikko tai joiden tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että näitä riskejä ei pystytä täysin hallitsemaan. Valveutuneet kuluttajat edellyttävät vastuullista toimintaa kaupalta, teollisuudelta ja alkutuotannolta. Ruokajärjestelmän eri osat kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja tällöin yhden osapuolen menestyminen vaikuttaa muidenkin osapuolien menestymiseen. Tätä kokonaisuutta ohjataan ruokapolitiikalla ja muun muassa valtioneuvoston ruokapolitiittisen selonteon

(Ruoka2030) toimeenpanolla. Hallitusohjelman mukainen Yhteinen ruokapöytä -keskustelufoorumi on toiminnassa ja sen tavoitteena on luoda yhteinen tavoitetila ja strategia ruokaketjun tulevaisuudelle.

Maaseutualueet tarjoavat ratkaisuja ympäristön tilaan ja ilmastonmuutoksen liittyviin haasteisiin

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseuturahaston toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten sekä uusien tarkennettujen tuotantomenetelmien ja luomutuotannon lisääntymisen seurauksena. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja muu yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessa tärkeinä haasteina säilyvät ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Hallitusohjelman mukaisesti valmisteltavan ilmastoruokaohjelman tavoitteena on tukea yhteiskunnan siirtymistä kohti ilmastokestävää ruokajärjestelmää. Ilmastokestäväsä ruokajärjestelmässä huomioidaan kaikki kestävyden näkökulmat: sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys. Maaseuturahaston toimenpiteet tukevat Suomen hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta vuoteen 2035 mennessä.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina. Maa- ja metsätalousministeriö toteuttaa oman sektorinsa osalta hallitusohjelmaan kirjattuja biokaasun edistämistoimia. Erityisiä painopisteitä ovat hajautetun biokaasutuotannon edistäminen sekä ravinteiden kierrätys osana biokaasun tuotantokokonaisuutta. Maailmanlaajuiset kriisit tulevat nopeuttamaan ja voimistamaan tätä kehitystä.

Keskeiset toimenpiteiden tavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2023 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen (luku 30.10) ja maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) politiikkasektoreille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyt yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut. Määrärahat näiden tavoitteiden edistämiseen on budjetoitu lukujen 30.10 ja 30.20 momenteille.

Vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyky paranee

- Kaikilla on riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa
- Suomalaisen ruuan kysyntä ja vienti kasvavat
- Ruokajärjestelmä on kuluttaja- ja markkinalähtöinen
- Ruokajärjestelmä toimii kannattavasti ja kestävästi
- Ruokajärjestelmän arvonlisä kasvaa ja se jakaantuu oikeudenmukaisesti
- Maatalouden tuotantorakenne ja tuottavuus parantuvat
- Tuotantopanokset säilyvät korkeatasoisina ja turvallisina
- Eläintaudit ja kasvintuhoojat ovat hallinnassa
- Eläinten hyvinvointi on korkealla tasolla ja mikrobilääkeresistenssi on hallinnassa.

Maa- ja elintarviketalous

	2019	2020	2021	2022—2023 tavoite
Maataloustuotannon arvo (milj. euroa) ¹⁾	4 349	4 642	4 693	kasvaa
Elintarviketuotannon bruttoarvo yhteensä (milj. euroa) ²⁾	32 156	30 680	31 925	kasvaa
Elintarvikeviennin arvo (milj. euroa) ³⁾	1 716	1 739	1 791	kasvaa

	2019	2020	2021	2022—2023 tavoite
Kotimaisen tuotannon osuus (%) kulutuksesta				
— liha yhteensä (%) ⁴⁾	81	83	83	nykytaso
— maitotuotteet yhteensä (%) ⁴⁾	72	73	73	nykytaso
— viljat yhteensä (%) ⁵⁾	143	117	92	kasvaa
— tomaatti (%) ⁶⁾	61	63	63	kasvaa
Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ⁷⁾	20 600	26 000	20 200	kasvaa
Maatilojen keskikoko (ha) ⁸⁾	49	50	51	kasvaa
Maatilojen investointien määrä (milj. euroa) ⁹⁾	1 124	1 198	1 198	kasvaa
Maatalouden monimuotoisuuden ja maiseman hoito (ha) ¹⁰⁾	33 120	32 344	32 912	42 000
Luomutuotannon määrä				
— maito (milj. litraa)	74,0	79,0	80,9	kasvaa
— naudanliha (milj. kg)	2,7	3,4	3,5	kasvaa
— kananmunat (milj. kg)	5,2	5,2	5,3	kasvaa
— kaura (milj. kg)	76,3	83,4	58,2	kasvaa
— luomueläintilojen lukumäärä (kpl) ¹¹⁾	1 036	1 126	1 148	kasvaa
Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten ¹²⁾				
— lukumäärä (kpl)	1 623	1 607	1 607	kasvaa
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)	665	747	747	kasvaa

¹⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. Sisältää myyntituottojen lisäksi myös omaan ruokatalouteen, rehukäyttöön ja jatkojalostukseen käytettyjen tuotteiden arvon sekä varastonmuutokset. Vuoden 2021 luku on ennuste.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito, yritysten rakenne- ja tilinpäätösaineisto. Maatalouden, elintarviketeollisuuden, ravitsemistoiminnan sekä elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupan tuotannon bruttoarvo. Vuoden 2020 luku on ennakkotieto ja vuoden 2021 luku on arvio.

³⁾ Lähde: Luke. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankauppatilasto, pois lukien sokerikemian ja tärkkelysjohdannaiset tuotteet..

⁴⁾ Lähde: Kantar TNS Oy/Luke

⁵⁾ Lähde: Luke/VYR: Satokausittainen viljatase. Luvut sisältävät kaikki viljat ja eri käyttökohteet. Vuoden 2021 luku on arvio.

⁶⁾ Lähde: Luke ravintotase. Vuoden 2021 luku on arvio.

⁷⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,84 henkilöä tilaa kohti vuonna 2020). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2021 luku on ennuste.

⁸⁾ Lähde: Luke

⁹⁾ Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito /Luke. Vuoden 2020 luku on ennakkotieto ja vuoden 2021 luku on arvio.

¹⁰⁾ Lähde: Ruokavirasto: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmasta rahoitettavan maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito -nimisen ympäristösopimuksen pinta-ala.

¹¹⁾ Lähde: Ruokavirasto/luomuvälvonta (sisältää myös siirtymävaiheen pinta-alan).

¹²⁾ Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2021 luku on arvio.

Ruokajärjestelmän ympäristökestävyys

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014— 2019 kes- kim.	2020 toteutuma	2021—2023 tavoite
Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ¹⁾	53,8	46,3	49,9	40,1	<46,0
Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha ¹⁾	7,6	4,0	4,6	3,8	<5,0
Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ²⁾	6,6	6,5	6,6	6,6	<6,6

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014— 2019 kes- kim.	2020 toteutuma	2021—2023 tavoite
Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuone- kaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ³⁾	8,2	8,3	8,3	8,8	<8,8
Maatalouden ammoniakkipäästöt kt/vuosi ⁴⁾	32,3	31,7	30,3	27,6	<27,6

¹⁾ Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinnemäärien erotusta (Lähde: Luonnonvarakeskus, Agrikaattori).

²⁾ Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöt, Lähde: Tilastokeskus "Greenhouse gas emissions in Finland 1990 to 2020. National Inventory Report under the UNFCCC and the Kyoto Protocol & Submission to the European Union" 15.3.2022.

³⁾ Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat viljelysmaasta ja ruohikkoalueilta syntyvät hiilidioksidipäästöt, Lähde: Tilastokeskus "Greenhouse gas emissions in Finland 1990 to 2020. National Inventory Report under the UNFCCC and the Kyoto Protocol & Submission to the European Union" 15.3.2022.

⁴⁾ Lähde: Kaukokulkeutumissopimukselle toimitettu inventaarioraportti — Finland's Informative Inventory Report, IIR 2021, maaliskuu 2022

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu¹⁾

	2019	2020	2021	2022— 2023 tavoite
Raportoidut elintarvikkevälitteiset ruokamyrkytys epidemiat (kpl)				
— epidemioiden lukumäärä	42	45	36	alle 45
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	708	990	1 056	alle 1 000
Eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen osuus kotieläintiloista (%)	58	60	61	kasvaa
Eläinten hyvinvointivaatimukset täyttävien tilojen osuus otantavalvonnassa tarkastetuista tiloista (%)	70	73	76	yli 80
Vakavien eläintautien esiintyminen (kpl) ²⁾				
— ihmisen pitämät eläimet (kpl)	0	0	8	Vähenee
— luonnonvaraiset eläimet (kpl)	1	0	66	Vähenee
Mikrobilääkeresistenssin määrä sioilla ja broilereilla (%) ³⁾	21	20	20	vähenee
Vaatimukset täyttävien siemensektorin kohteiden osuus (%) ⁴⁾				
— säännöllisesti tarkastettavat kohteet (%)	96	96	98	yli 95
— kohdennetusti tarkastetut kohteet (%)	92	91	90	yli 85
Karanteenituhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ⁵⁾	244	217	289	vähenee

¹⁾ Lähde: Ruokavirasto

²⁾ EU:n eläinterveys säännösten mukaiset A- ja B-luokan eläintaudit ja muut torjuttavat eläintaudit, sekä C-luokan eläintaukeista ne, joille Suomella on virallinen tautivapaus.

³⁾ FINRES-Vet -ohjelmassa yhdelle tai useammalle tutkitulle antibiootille vastustuskykyisten E. coli -bakteerien %-osuus tutkituista indikaattori-E. coli -bakteereista sioilla ja broilereilla.

⁴⁾ Säännöllisesti tarkastettavat kohteet ja kohdennetusti valittavat tarkastuskohteet.

⁵⁾ Karanteenituhoojat ovat kasvitauteja ja tuholaisia, joiden leviäminen Suomeen pyritään estämään. Kaikki karanteenituhoojat on lueteltu kasvinterveyslainsäädännössä, Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/2072 (liite II ja liite III).

Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä

— Luonnonvaratalouden toimintaympäristö on kilpailukykyinen

— Luonnonvaroihin ja -tuotteisiin perustuva liiketoiminta on monipuolista ja jalostusaste kasvaa

— Luonnon aineettomien hyödykkeiden ja hyvinvointipalveluiden käyttö lisääntyy

- Uusiutuvien luonnonvarojen elinvoimaisuus, luonnon monimuotoisuus ja elinympäristöjen tila paranee sekä niiden käytön kestävyys turvataan
- Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja
- Sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja varaudutaan siitä aiheutuviin riskeihin
- Osaaminen, yhteistyö ja kumppanuudet vahvistuvat.

Monipuolinen yritystoiminta ja menestyvä maaseutu, monipaikkaisuus ja verkostot vahvistavat yhteiskuntaa

- Maaseutualueiden yritys rakenne kehittyy ja uudistuu sekä yritysten kilpailukyky paranee
- Yrityksille on tarjolla osaavaa työvoimaa, rahoitusta ja palveluita
- Yhteiskunnan infrastruktuuri ja laadukkaat palvelut mahdollistavat hyvinvoinnin, asumisen ja elinkeinotoiminnan maaseudulla
- Alueellinen ja paikallinen yhteistyö sekä yhteisöllähtöinen paikallinen kehittäminen vahvistuvat
- Päätöksenteossa huomioidaan vaikutukset maaseudulle
- Maaseutu-, saaristo- ja kaupunkialueiden vuorovaikutus toimii.

Maaseudun kehittämisen tunnusluvut¹⁾

	2015	2017	2018	2019	2020
Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista, % ²⁾	37,4	36,3	35,7	35,0	-
Työllisyysaste yhteensä ²⁾	64,3	66,8	68,4	68,3	-
— harvaan asuttu maaseutu	58,5	61,9	63,9	64,4	-
— ydinmaaseutu	63,3	66,1	67,6	67,4	-
— kaupunkien läheinen maaseutu	68,5	70,9	72,3	72,3	-
— kaupungit	64,3	66,7	68,3	68,2	-
Vakituisesti maaseutualueilla asuvien ja kesäasukkaiden osuus väestöstä, %	37,2	36,8	36,5	36,2	35,7
Maaseutualueilla asuvien osuus väestöstä, %	29,7	29,0	28,7	28,4	28,2
Maaseutualueilla yöpyneiden osuus kaikista yöpyneistä, %	33,2	32,3	32,5	31,9	40,5

¹⁾ Taulukon luvut koskevat Manner-Suomea (Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit)

²⁾ Vuoden 2020 tietoja ei ole vielä saatavilla.

Maaseutuohjelman toteutuma vuosina 2014—2022¹⁾

	2007—2013 toteutuma	2014—2020 ²⁾ toteutuma	2014—2021 ³⁾ toteutuma	2014—2022 ³⁾ tavoite
Maatalouden tuettujen investointien määrä, kpl	1 771	8 008	14 991	9 650
Aloitustukea saaneet uudet viljelijät, kpl	2 942	1 237	2 019	2 700
Tuetut yritykset, kpl	10 599	3 944	5 631	7 850
Luodut uudet työpaikat	7 948	3 699	6 365	7 000
Koulutuksiin osallistuneet, hlöä	39 456	29 888	31 849	52 000

¹⁾ Lähde: Ruokavirasto. Maaseutuohjelman 2014—2020 toteutus käynnistyi täysimääräisesti vuonna 2016. Rahoituskauden 2014—2020 toteutuma esitetään päättyneiden hankkeiden osalta.

²⁾ Toteutuma 31.12.2021

³⁾ Sisältää myös maaseutuohjelmaan vuosille 2021—2022 sisältyvät elpymisvälineen lisävarojen tavoitteet. Hankkeiden toteutusaika päättyy vuonna 2025.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot

Maatilatalouden kehittämisrahasto (Makera)

Makeran avustusvaroja käytetään lain (657/1966) mukaisesti muun muassa maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja edellä mainittuihin tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Lisäksi rahastoa voidaan käyttää myös muihin Makera-lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

MAKERAn tunnusluvut 2021—2023 (milj. euroa)

	2021 tilinpäätös	2022 arvio	2023 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	127,5	149,3	137,4
— omat tulot ¹⁾	9,0	6,9	5,9
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	117,1	97,7	130,6
— muut tulot	1,4	1,0	1,0
— siirto talousarviosta	-	43,7	-
MENOT			
Rakennetukiavustukset	18,4	5,3	2,3
Muut menot	9,2	10,3	10,5
LAINAT			
Valtionlainat	20,3	19,4	17,2
Valtiontakaukset	113,6	128,0	123,0
— josta maksuvalmiuslainat	36,7	38,0	24,0

¹⁾ Muun muassa lainojen lyhennykset ja korot. Sisältää myös kauppahintasaamiset ja tilojen myynnit.

Maatalouden interventiorahasto (Mira)

Maataloustuotemarkkinoiden liiallisia häiriötilanteita vakiinnutetaan EU:n markkinajärjestelmään sisältyvien markkina- ja interventiotoimien avulla. Interventiotoiminta on lähinnä tuotteiden varastointia. Toimien rahoitusta varten on maatalouden interventiorahasto, jonka menot rahoitetaan pääosin EU:n maatalouden tukirahaston varoista. Maatalouden interventiorahaston valtion vastattavaksi jäävät menot katetaan rahastoon tehtävällä budjettisiirrolla momentilta 30.20.60.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 139 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien nuorten viljelijöiden ja nuorten elinkeinonharjoittajien tilanpidon aloittamisavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 ja siirtymäkauden 2021—2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien nuorten viljelijöiden ja nuorten elinkeinonharjoittajien tilanpidon aloitusavustusten sekä maatalouden investointiavustusten maaseuturahastosta maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

3) maaseuturahaston elpymisvälineestä maksettavien maatalouden investointiavustusten EU:n rahoitusosuuden maksamiseen

4) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

5) kokonaan kansallisesti rahoitettavien biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointitukien maksamiseen

6) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2023 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien avustusten myöntämispäätöksiä 127 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja kolttalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta.

Nuoren viljelijän ja nuoren elinkeinonharjoittajan aloittamisavustukset sekä maatalouden investointiavustukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Vuonna 2023 maksatukset jatkuvat lisäksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (siirtymäkausi 2021—2022) sääntöjen mukaisesti. Avustuksilla parannetaan maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista. Investointeja tuetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi korkotuella (mom. 30.10.41) sekä maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävillä kansallisilla avustuksilla ja valtiontakauksilla.

CAP-suunnitelmaa toteutettavien avustusten vuoden 2023 myöntämispäätösten kokonaismääräksi arvioidaan 127 000 000 euroa. Tästä määrästä aloittamisavustuksia arvioidaan olevan 10 000 000 euroa ja investointiavustuksia 117 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 ja siirtymäkaudella 2021—2022 on maaseuturahaston osalta 42 % ja maaseuturahaston elpymisvälineen EU:n rahoitusosuus on 100 %.

Kokonaan kansallisesti rahoitettavat biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointituet ovat osa maatalouden huoltovarmuuspakettia ja vihreän siirtymän kokonaisuutta.

Momentin vuoden 2023 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	139 500 000
— EU-osuus	50 432 000
— valtion osuus	68 268 000
— maaseuturahaston elpymisväline (EU-osuus 100 %)	13 300 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettavat investoinnit	7 500 000

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2023	2024	2025	2026	Yhteensä 2023 lähtien
Ennen vuotta 2023 tehdyt sitoumukset ¹⁾	81,9	2,6	-	-	84,5
— aloittamis- investointiavustukset (EU-osuus 42 %)	68,6	-	-	-	68,6
— maaseudun elpymisväline (EU-osuus 100 %) ¹⁾	13,3	2,6	-	-	15,9
Vuoden 2023 sitoumukset (CAP-suunnitelma, EU-osuus 43 %)	57,8	55,3	6,3	7,6	127,0
Menot yhteensä	139,7	57,9	6,3	7,6	211,5

¹⁾ Osa menoista katetaan siirtyvällä erällä.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys ¹⁾			Määräraha
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	2023 esitys
Aloittamis- ja investointiavustukset	224,890	298,110	523,000	57,800

¹⁾ Rahoituskehys varmistuu, kun komissio on hyväksynyt Suomen CAP-suunnitelman.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Investointituki mm. biokaasumädätteiden kehittyneille käsittelytekniikoille	7 500
Maaseuturahaston elpymisväline (NGEU)	-7 950
Tukikauden vaihtumisesta johtuva muutos	29 705
Yhteensä	29 255

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi 99,7 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 0,3 prosenttia.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	139 500 000
2022 II lisätalousarvio	7 000 000
2022 talousarvio	110 245 000
2021 tilinpäätös	71 500 000

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), kolttalain (253/1995), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) ja maaseutuelinkeinolain (1295/1990) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2023 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa vuosittainen korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnettyissä lainoissa enintään kolme prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä ja aiemmin myönnettyissä vastaavasti enintään neljä prosenttia. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnettyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään neljä tai viisi prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä lainan myöntämisaikakohdasta riippuen. Korkotukilainojen takaisin maksamatta oleva pääoma oli vuoden 2021 lopussa yhteensä n. 1,44 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2023 keskimääräiseksi korkotueksi 1,1 % korkotukilainojen pääomasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)¹⁾

	2023	2024	2025	2026	2027—	Yhteensä vuodesta 2023 lähtien
Ennen vuotta 2023 myönnettyt korkotukilainat	13,5	18,7	17,1	31,3	71,5	152,1
Vuonna 2023 myönnettävät korkotukilainat	1,2	1,8	2,3	3,8	22,5	31,6
Menot yhteensä	14,7	20,5	19,4	35,1	94,0	183,7

¹⁾ Vuosien 2024-2025 korkotuen määrän arvioidaan olevan 1,5 % ja vuodesta 2026 lähtien korkotuen määrän arvioidaan olevan 3 % korkotukilainojen pääomasta.

2023 talousarvio	15 000 000
2022 talousarvio	15 000 000
2021 tilinpäätös	13 158 342

42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen

2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistettiin yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena oli myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikä. Uusia luopumistukupäätöksiä voitiin tehdä vuo-

den 2018 loppuun asti, minkä jälkeen maatalouden varhaiseläkkeiden myöntäminen ei ole enää ollut mahdollista Euroopan unionissa.

Vuonna 2023 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista kolmesta maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2007—2010, 2011—2014 ja 2015—2018) sekä aiempien vuosien luopumiseläkejärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2023

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2023 lopussa, arvio kpl	Keskimääräinen kor- vaus v. 2023, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke			4 333	253
Luopumistuki 2007—2010	2 467	4 298	14	360
Luopumistuki 2011—2014	2 067	3 277	454	576
Luopumistuki 2015—2018	626	849	356	911
Yhteensä	5 160	8 424	5 157	

Vuosina 2022 ja 2023 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2022 arvio	2023 arvio
Luopumiseläkkeet	16,26	14,30
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2007—2010	0,23	0,10
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	7,09	4,67
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	5,20	4,87
Hoitokulu ¹⁾	0,60	0,45
Yhteensä²⁾	29,38	24,40

¹⁾ Vuodelle 2023 hoitokulun perusteita ei ole vielä vahvistettu ja hoitokulun määrä perustuu Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen arvioon.

²⁾ Lisäksi momentilla on käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-6 700
Yhteensä	-6 700

2023 talousarvio	21 800 000
2022 talousarvio	28 500 000
2021 tilinpäätös	31 300 000

43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 sekä siirtymäkauden 2021—2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten maaseuturahastosta maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tiettyjä pinta-ala - ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi, johon sisältyy ehdotus laiksi eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista.

Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Eläinten hyvinvointikorvausten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on tuotantoeläinten lajinmukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä naudoista, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemiensa eläinlajien osalta. Sitoumus on yksivuotinen, mutta se voidaan uusida vuosittain. Tavoitteena on, että CAP-suunnitelman eläinten hyvinvointikorvauksiin sitoutuu kotieläintuotannon harjoittajia siten, että 75 % tukikelpoisista eläinyksiköistä on eläinten hyvinvointikorvaustoimenpiteiden kohteena.

Vuonna 2023 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 74 000 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 31 820 000 euroa ja kansallista osuutta 42 180 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys ¹⁾		Määräraha	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä	2023 esitys
Eläinten hyvinvointikorvaukset	159,100	210,900	370,000	74,000

¹⁾ Rahoituskehys varmistuu, kun komissio on hyväksynyt Suomen CAP-suunnitelman.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukikauden vaihtumisesta johtuva muutos	9 000
Yhteensä	9 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	74 000 000
2022 talousarvio	65 000 000
2021 tilinpäätös	65 000 000

(44.) Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

2022 II lisätalousarvio

14 730 000

(45.) EU-osarahoitetut ja niitä täydentävät kansalliset toimenpiteet CAP-suunnitelmakaudella 2023-2027 (siirtomääräraha 3 v)

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 356 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalvelujen valtionavusta annetun valtioneuvoston asetuksen (431/2016) mukaisesti neuvontaan myönnettävien valtionapujen maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville yrityksille ja muille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavulla turvataan alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionapua saavien neuvontajärjestöjen vaikuttavuutta mitataan mm. asiakkaiden määrällä. Noin puolet maatalous- ja puutarhayrityksistä ovat neuvontajärjestöjen asiakkaita tai jäseniä.

Valtionavun käytölle on asetettu alustavat tavoitteet maaseudun elinkeinojen edistämiseksi:

1. Luodaan neuvonnan ja osaamisen kehittämisen keinoin edellytyksiä kilpailukykyiseen biotalouteen ja maataloustuotantoon, jotta voimme turvata huoltovarmuuden sekä kannattavan ja kilpailukykyisen yritystoiminnan. Samalla luodaan edellytyksiä tuottavuuden ja tuotantorakenteen parantumiselle, valkuaiskasvien tuotannon kasvattamiselle sekä tuotantopanosten optimaaliselle ja kestäväälle käytöllä siten, että tuotantopanosten käyttö on myös taloudellisesti optimaalista.
2. Edistetään neuvonnalla ja neuvonnan palveluja kehittämällä ympäristöystävällisempiä tuotantomenetelmiä. Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energiantuotantoon ja -käyttöön, ravinteidenkierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan.
3. Edistetään neuvonnallisilla ja kotieläinjalostuksellisilla keinoin sekä mittareita ja menetelmiä kehittämällä eläinten ja ihmisten hyvinvointia ja turvallisuutta sekä ruokajärjestelmän vastuullisuutta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ProAgria/maataloussektorin ilmastotoimet, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Puutarhaliitto/puutarhasektorin ilmastotoimet, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Suomen Hevostietokeskus ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-60
Yhteensä	-210

2023 talousarvio	5 356 000
2022 talousarvio	5 566 000
2021 tilinpäätös	5 326 000

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 843 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroestaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon myönnettävien valtionapujen maksamiseen

2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroestaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	987 000
Neuvontatyön tukeminen ja porotalouden koetoiminta	856 000
Yhteensä	1 843 000
2023 talousarvio	1 843 000
2022 talousarvio	1 843 000
2021 tilinpäätös	1 843 000

54. Rahapeli toiminnan tuotolla rahoitettava hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 39 192 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) sekä rahapeliyhtiön tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetussa valtioneuvoston asetuksessa (14/2017) tarkoitettujen avustusten maksamiseen

2) muiden kuin rahapeliyhtiön tuottoihin perustuvien hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämisen valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n tuotoista kohdennetaan 4 % hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.20. Tuloja vastaavasti käytetään harkinnanvaraisesti myönnettävinä avustuksina osuus hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon rahapeli toiminnan tuottojen tuloutuksen laskun kompensoiminen yleiskatteellisista varoista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Parlamentaarisesti sovittu taso	1 520
Veikkauksen tuloarvion muutos	1 880
Veikkausvoittovaroilla rahoitetun toiminnan siirto budjettirahoitteiseksi	-1 620
Tasomuutos	-2 480
Yhteensä	-700

2023 talousarvio	39 192 000
2022 talousarvio	39 892 000
2021 tilinpäätös	39 892 000

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 805 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta tarjoamalla monipuolista harastus-, palvelu- ja kilpailutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden koekäytöksiin mm. omia yrityksiä perustamalla. Lisäksi 4H-toiminnalla edistetään maaseutu- ja kaupunkialueiden vuorovaikutusta.

4H-toiminnan painopisteitä ovat yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistäminen (mm. ”Kolme askelta työelämään” -toimintamalli), ruokakasvatus sekä metsä- ja luontokasvatus. Vuonna 2021 4H-toiminnan mahdollistama nuorten palkka- ja yrittäjätulo oli yhteensä noin seitsemän miljoonaa euroa.

4H-järjestöissä on yhteensä 215 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa noin 90 % Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on noin 46 000.

Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2023 tavoitteet sovitaan tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön ja 4H-järjestöjen välisessä tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4H-toiminnan edistäminen	-500
4H-toiminnan edistämisen jatkorahoitus	500
4H-toiminta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Yhteensä	-300

2023 talousarvio	3 805 000
2022 talousarvio	4 105 000
2021 tilinpäätös	4 105 000

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot
- 2) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisen maaseutupolitiikan neuvoston toimintaan
- 3) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen
- 5) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä mainitun saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan.
- 6) kyläkauppatuen maksamiseen

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	750 000
Kylätoiminnan valtionapu	1 100 000
Maaseutupolitiikan neuvosto	75 000
Saaristoasiain neuvottelukunta	75 000
Kyläkauppatuki	1 000 000
Yhteensä	3 000 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 80 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 20 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kyläkauppatuki	1 000
Kylätoiminnan valtionapu, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Yhteensä	700

2023 talousarvio	3 000 000
2022 talousarvio	2 300 000
2021 tilinpäätös	15 800 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 139 016 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien hankkeiden ja niiden toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden sekä perustelluissa tapauksissa ennakon maksamiseen

- 2) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien kokonaan kansallisesti rahoitettavien maaseutuyritysten energiainvestointitukien maksamiseen
- 3) ohjelmakauden 2014—2020 sekä siirtymäkauden 2021—2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja niiden toteutukseen liittyvän teknisen avun maaseuturahastosta maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä perustelluissa tapauksissa ennakon maksamiseen
- 4) maaseuturahaston elpymisvälineestä rahoitettavista hankkeista aiheutuvien menojen EU:n rahoitusosuuden maksamiseen
- 5) Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 Manner-Suomessa sekä ohjelmakauden 2014—2020 ja siirtymäkauden 2021—2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen tarvittavan yhteensä enintään 250 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen
- 6) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2023 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien hankkeiden myöntämispäätöksiä 224 256 000 eurolla

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemiseksi rahoituskaudella 2023—2027 sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

Momentin varoin rahoitettavat maaseudun yritystoiminnan, palvelujen, kylien ja yhteistyön kehittämiseen, koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä Leader-toiminnalla toteutettavaan paikalliseen kehittämiseen liittyvät Manner-Suomen toimenpiteet sisältyvät Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 (CAP-suunnitelma). CAP-suunnitelman toimeenpanon lisäksi vuonna 2023 maksatukset jatkuvat Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (maaseutuohjelma) (siirtymäkausi 2021—2022) sääntöjen mukaisesti.

Rahoitus toteutetaan yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. CAP-suunnitelman, maaseutuohjelman ja siirtymäkauden 2021—2022 momenttien (30.10.40, 30.10.43, 30.20.43 ja 30.20.44) toimeenpanoon tarkoitettuna teknisen avun valtuus ja määräraha ovat tällä momentilla. Toimeenpanoon tarvittavat henkilötyövuodet vastaavat teknisen avun lisäksi valtion hallinnon oman tuotannon hankkeissa vuosittain palkattavan henkilöstön enimmäismäärää.

Vuonna 2023 saa tehdä CAP-suunnitelman Manner-Suomeen kohdistuvia myöntämispäätöksiä 224 256 000 eurolla, josta osoitetaan 59 456 000 euroa paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten sekä 74 800 000 euroa muita tältä momentilta rahoitettavia toimia varten, 80 000 000 euroa teknistä apua varten sekä 10 000 000 euroa kokonaan kansallisesti rahoitettavien maaseutuyritysten energiainvestointeja varten.

EU:n rahoitusosuus ohjelmakaudella 2014—2020 ja siirtymäkaudella 2021—2022 on maaseuturahaston osalta 42 % ja maaseuturahaston elpymisvälineen osalta 100 %. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on maaseuturahaston osalta 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2023 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

	Määräraha
Yhteensä, josta	139 016 000
— EU-osuus	55 482 100
— valtion osuus	64 933 900
— maaseuturahaston elpymisväline (EU-osuus 100 %)	8 600 000
— maaseutuyritysten energiainvestoinnit (kokonaan kansallinen)	10 000 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä vuodesta 2023 lähtien
Ennen vuotta 2023 tehdyt sitoumukset ¹⁾						
— maaseutuohjelma (EU-osuus 42 %)	271,016	-	-	-	-	271,016
— maaseudun elpymisväline (EU-osuus 100 %)	235,416	-	-	-	-	235,416
— maaseutuyritysten energiainvestoinnit (kokonaan kansallinen)	35,600	-	-	-	-	35,600
Vuoden 2023 sitoumukset	70,616	58,736	62,104	17,600	15,200	224,256
— CAP-suunnitelma (EU-osuus 43 %)	60,616	58,736	62,104	17,600	15,200	214,256
— maaseutuyritysten energiainvestoinnit (kokonaan kansallinen)	10,000	-	-	-	-	10,000
Yhteensä	341,632	58,736	62,104	17,600	15,200	495,272

¹⁾ Osa menoista katetaan siirtyvällä erällä.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys ¹⁾			Määräraha
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023 esitys
CAP-suunnitelma yhteensä	372,797	442,173	866,970 ²⁾	57,800
— josta tekninen apu	43,860	58,140	102,000	12,000
Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (kokonaan kansallinen)		10,000	10,000	10,000

¹⁾ Rahoituskehys varmistuu, kun komissio on hyväksynyt Suomen CAP-suunnitelman.

²⁾ Sisältää kuntarahan osuuden 52 miljoonaa euroa.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.30.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseuturahaston elpymisväline (NGEU)	-18 400
Maaseutuyritysten energiainvestoinnit (biokaasuinvestoinnit)	10 000
Tukikauden vaihtumisesta johtuva muutos	-55 200
Yhteensä	-63 600

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 90 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 10 prosenttia.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	139 016 000
2022 II lisätalousarvio	10 000 000
2022 talousarvio	202 616 000
2021 tilinpäätös	293 586 000

20. Maa- ja elintarviketalous

Selvitysosa: Luvun 30.20 selvitysosa on sisällytetty luvun 30.10 selvitysosaan.

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 77 077 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) enintään 500 000 euroa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintamenoihin
- 2) enintään 800 000 euroa maksullisten eläintautitutkimusten hintojen alentamiseen tutkimuksissa, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja
- 3) sisämarkkinaohjelman perustamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 tuella maksettaviin kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyviin menoihin
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) hukkakauralain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta aiheutuvia kustannuksia vastaavien korvausten maksamiseen
- 7) maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille
- 8) porovahinkolautakunnan toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myöntämä rahoitus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 tuella maksettavat sisämarkkinaohjelman mukaiset kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Ruokaviraston *tehtävinä* ovat elintarvikkeiden sekä maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus. Virasto edistää viranomaistoimin elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantopanosten vientiä. Virasto vastaa Euroopan

unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtävistä (maksajavirastotehtävät). Ruokavirasto vastaa tehtäväalueensa tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä alue- ja paikallistason viranomaisten ohjauksesta. Ruokaviraston tehtävänä on hoitaa myös muut laissa säädetyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät viraston toimialaan kuuluvat tehtävät.

Ruokavirasto tukee pääluokkaperusteluissa sekä lukujen 30.10 ja 30.20 yhteisessä selvitysosassa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Ruokavirastolle vuodelle 2023 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Viraston tunnusluvut

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuusindeksi (2019=100)	100,8	101	101,5
Tuottavuusindeksi (2019=100)	99,8	101	101,5

Ruokaviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet¹⁾

	2021 toteutuma			2022 arvio			2023 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maatalous	15 438	425	125	18 212	568	126	17 812	568	125
Maaseudun kehittäminen	7 535	1 556	67	8 816	1 638	68	7 916	1 638	67
Metsätalous	576	5	6	520	9	6	520	9	5
Elinkeinokala-, riista- ja porotalous	947	87	10	861	250	9	861	250	8
Elintarviketurvallisuus, josta									
— valvonta	27 486	14 191	253	28 292	14 898	224	28 180	14 903	223
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	9 732	466	117	10 583	389	115	10 683	389	114
Eläinten terveys ja hyvinvointi, josta									
— valvonta	10 358	3 095	77	10 888	2 714	78	9 522	2 714	77
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	12 796	945	143	12 235	1 131	126	12 535	1 131	125
Kasvintuotanto ja kasvinterveys, josta									
— valvonta	8 097	3 362	85	8 296	3 384	76	8 196	3 384	75
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	4 222	1 224	51	4 207	1 214	49	4 207	1 214	48
Tutkimustoiminta	1 186	569	10	1 470	626	15	1 470	626	14
FEAD vähävaraisten apu	4 283	4 090	5	125	125	2	120	120	1
ESR+ aineellinen apu	-	-	-	170		2	170	-	4
Ulkoiset IT-palvelut	3 252	2 069	39	3 389	2 352	46	3 489	2 352	45

	2021 toteuma			2022 arvio			2023 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto	935	64	10	598	4	6	698	4	6
Yhteensä	106 843	32 148	998	108 662	29 302	948	106 379	29 302	937

1) Kustannukset ja tuotot eivät sisällä ulkoisen IT-asiantuntijapalveluiden osalta läpilaskutusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021	2022	2023
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	113 294	108 662	106 379
Bruttotulot	31 911	29 302	29 302
Nettomenot	81 383	79 360	77 077
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	15 121		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	19 942		
		1)	

1) Vuodelle 2022 siirtyneestä erästä on sidottu muun muassa tuottavuushankkeisiin ja elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintaan 9,7 miljoonaa euroa.

Bruttomenot ovat yhteensä 106 379 000 euroa. Bruttotulot ovat yhteensä 29 302 000 euroa, tästä yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja on 950 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 24 396 000 euroa ja muita tuloja 3 956 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021	2022	2023
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	19 981	20 666	20 666
— muut tuotot	64	-	-
Tuotot yhteensä	20 045	20 666	20 666
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	15 333	15 475	15 475
— osuus yhteiskustannuksista	8 210	5 191	5 191
Kustannukset yhteensä	23 543	20 666	20 666
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 052	-	-

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Kustannusvastaavuus, %	85	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 816	3 730	3 730
— muut tuotot	9	-	-
Tuotot yhteensä	2 825	3 730	3 730
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 888	3 198	3 198
— osuus yhteiskustannuksista	654	1 532	1 532
Kustannukset yhteensä	3 542	4 730	4 730
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-717	-1 000	-1 000
Kustannusvastaavuus, %	80	79	79
Hintatuki	436	1 000	800
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	92	100	96

Elintarvikemarkkina- (1121/2018) on säädetty elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä toimivasta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton. Valtuutetun toimiston toimintamenoihin varataan enintään 500 000 euroa.

Ruokavirasto toimii työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston (vähävaraisten rahasto) hallintoviranomaisena. Rahastosta rahoitettavan vähävaraisten avun toimenpideohjelman toimeenpanoon henkilötöiden osalta käytetään vähävaraisten rahaston teknistä apua ja varsinaiseen ruoan hankintaan, jakeluun ja varastointiin itse ohjelman rahoitusta. Momentin mitoituksessa on otettu huomioon sekä menossa että tuloissa vähävaraisten rahaston teknisen avun osuus 120 000 euroa euroa ohjelmakauden sulkemisen hallinnoinnista ja toimeenpanosta johtuen.

Ruokavirasto toimii Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) vähävaraisimmille suunnatun aineellisen avun välittävänä toimielimenä, työ- ja elinkeinoministeriön toimiessa hallintoviranomaisena. Rahastosta rahoitettavan vähävaraisten aineellisen avun toimenpiteen toimeenpanoon Ruokavirastossa käytetään teknistä tukea. Teknisellä tuella katetaan maksukorttijärjestelmän laatimiseen ja toimintaan liittyviä kustannuksia. Toimeenpanoon tarvittaviin palkkauksiin (arvio 4 htv) liittyvä määräraharahatarve katetaan osin teknisellä tuella ja osin toimintamenoista (arvio 170 000 euroa). Varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytetään Euroopan sosiaalirahaston ohjelmarahoitusta momentilta 32.30.64, johon on budjetoitu 5 331 000 euroa. Tätä ei ole huomioitu Ruokaviraston bruttotuloissa eikä -menoissa.

Vastustettavien sekä uusien uhkaavien eläintautien havaitsemiseksi ja kotoperäisten eläintautien esiintyvyyden seuraamiseksi tarvitaan näytteitä sairasta eläimistä. Eläintautitutkimuksissa seurannan kannalta riittävän näytemäärän saaminen edellyttää eläinten omistajien tai eläinlääkärien oma-aloitteellisesti lähettämiä näytteitä. Tutkimuskustannusten periminen täysimääräisinä näytteen lähettäjältä vähentäisi näytteiden määrää merkittävästi, minkä vuoksi hintatuen käyttö on perusteltua. Hintatuen määrä on enintään 800 000 euroa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 sisämarkkinaohjelman tuella maksettavat kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Momentilla on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myönnettävän rahoituksen nettobudjetointi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa 1 295 000 euroa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014—2020 (n+2) teknisen avun määränä sisältäen verkostopalvelut -yksikön osuuden. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu myös menoina ja tuloina Ruokaviraston CAP-suunnitelman 2023—2027 tekninen apu, joka on 3 900 000 euroa, jota saa käyttää Ruokavirastossa henkilöstökulujen lisäksi ostopalveluihin (tietojärjestelmä-, koulutus- ja viestintäkulut). Tarkempi rajausta käyttökohteista on teknisen avun vahvistetussa käyttösuunnitelmassa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettavat korvaukset maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Korvaus määräytyy tukihakemusten lukumäärän perusteella ja sen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 77 027 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 50 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP27 -hanke (v. 2022 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-6 950
CAP27 -hanke (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	6 700
Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunta	375
Eläintautien torjuntaa edistävä tiedotus, koulutus ja varautuminen sekä rekisterien kehittäminen (HO 2019)	-250
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimijoiden luvan-, hyväksynnän- ja ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröinnit (ILMO) (v. 2022 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 059
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin toimijoiden luvan-, hyväksynnän- ja ilmoituksenvaraiset toiminnot ja rekisteröinnit (ILMO) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	456
Eläinvalvonnan ja täydentävien ehtojen tietojärjestelmän kehittäminen (v. 2022 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-495
ESR+ aineellisen avun toimeenpano vuoden 2022 lisäyksen poisto	-170
ESR+ aineellisen avun toimeenpano vuonna 2023	170
Etämyynnin valvonta	225
EU:n kasvinterveysäädösten toimeenpanon rahoituksen muuttuminen osin kansallisesti rahoitetuksi	300
Harmaan talouden torjunta (HO 2019)	-150
Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (SAMPO) (v. 2022 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-500
Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (SAMPO) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	1 000
Siirto momentilta 30.01.23	83
Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (SALLI) (v. 2022 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-1 418
Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (SALLI) (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	1 418
Teknologiaympäristöjen uudistaminen -hanke (v. 2022 rahoitus) (siirto momentille 28.70.20)	-2 203
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-270
Matkustussäästö	-400

Palkkausten tarkistukset	942
Toimistotilasäästö	-87
Yhteensä	-2 283

2023 talousarvio	77 077 000
2022 II lisätalousarvio	5 647 000
2022 talousarvio	79 360 000
2021 tilinpäätös	86 204 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 929 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla maksettavista korvauksista aiheutuviin menoihin
- 2) eläintautilain (76/2021) nojalla eläintautien vastustamisesta, eläinsuojelulain (247/1996) nojalla eläinsuojelusta, sekä näihin liittyvistä korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuvien ja muiden eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen
- 3) kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) mukaisten korvausten maksamiseen
- 4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen
- 5) edellä mainittuihin menoihin liittyviin, edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n nojalla maksetaan korvauksia eläinlääkärien eläintautilain (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinsuojelulain (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) sekä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) perusteella suorittamista tehtävistä.

Toimijoiden maksut eläintautilain ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkärien suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) nojalla maksaa toimijalle korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta. Määrärahaa saa käyttää myös kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen.

Määrärahasta on valtion osuutta 5 818 000 euroa ja EU-osuutta 111 000 euroa. Euroopan unionin rahoitusosuus eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnasta tuloutuu momentille 12.30.04.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettavat korvaukset	4 400 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	3 429 000
Kasvintuhoojien torjunta	100 000
Yhteensä	7 929 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 80 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 20 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Rabiesohjelman EU-rahoituksen väheneminen	-19
Tilapäiset salmonellakorvaukset	2 000
Yhteensä	1 981

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	7 929 000
2022 talousarvio	5 948 000
2021 tilinpäätös	10 265 448

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaiseen kansalliseen tukeen (Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, muu maa- ja puutarhatalouden tuki)

2) vuonna 2022 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen

3) sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on lainvoimaisen päätöksen perusteella oikeutettu, mutta joihin liittyvä määräraha ei ole enää käytettävissä.

Määrärahasta 4 000 000 euroa on varattu tukien täytäntöönpanoon liittyvien, ennakoidun tukimenekin ylittävien, tukien ja tukitasojen muutostarpeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena ja kohdan 3) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallista tukea maksetaan EU:n lainsäädännön perusteella ja sen asettamissa rajoissa. Kansallinen tuki on sovitettu yhteen EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaus ja eläinten hyvinvointihyvinvointikorvaukset) kanssa. Tuki turvaa osaltaan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Tukijärjestelmiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaja on oikeutettu esimerkiksi valitusprosessiin liittyvien lainvoimaisten päätösten perusteella, mutta joihin osoitettu määräraha ei ole enää käytettävissä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2021—2023 (milj. euroa)

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	323,1	323,0	346,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	17,2	17,2	17,2
Pohjoinen tuki	300,3	300,1	323,1
Muu kansallinen tuki	5,6	5,7	5,7

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukikauden vaihtumisesta johtuva muutos	19 800
Yhteensä	19 800

2023 talousarvio	350 000 000
2022 II lisätalousarvio	22 000 000
2022 talousarvio	330 200 000
2021 tilinpäätös	332 000 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 520 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisten suorien tukien maksamiseen sekä siirtymäkautta 2021—2022 koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2020/2220 mukaisten suorien tukien maksamiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisten yksityisen varastoinnin tuen, eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden ja suoraan tuotteisiin kohdennetuista ja muista asetuksen mahdollistamista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä siirtymäkautta 2021—2022 koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2020/2220 mukaisten tukien maksamiseen
- 3) muiden kuin kohdissa 1) ja 2) mainittujen säädösten perusteella maksettavien EU:n kriisitukien maksamiseen
- 4) vuonna 2022 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 5) niiden Suomen velvoitteiden maksamiseen, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikojen (komission delegoitu asetus (EU) N:o 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena EU-tulotuen osalta ja maksatuspäätösperusteisena EU-markkinatuen osalta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tiettyjä pinta-ala - ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi, johon sisältyy ehdotus laiksi Euroopan unionin suorista viljelijätuista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista. Momentilta on mahdollista maksaa myös vuonna 2022 ja ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjä EU-tulotukia ja EU-markkinatukia.

EU-tulotuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Aiemmat suorien tukien vaatimukset ns. täydentävät ehdot korvataan uudella ehdollisuusjärjestelmällä, joka sisältää ympäristöön, ilmastoon, kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä perusvaatimuksia. Aiempi viherryttämistuki korvataan uudella ekojärjestelmällä, jonka osuus on 16,5 % EU-tulotuesta. Uutena järjestelmänä on otettava käyttöön uudelleenjakotulotuki, jolla edistetään suorien tukien tasapainoisempaa jakautumista pienille ja keskisuurille tiloille.

Nuorten viljelijöiden tulotuen osuus on 2,5 % EU-tulotuesta. Tuotantosidonnaisen tulotuen osuus on 19,6 % EU:n suorien tukien enimmäismäärästä.

Momentilta maksettavan EU:n yksityisen varastoinnin tuen arvioidaan pysyvän vuoden 2022 tasolla.

Momentilta on mahdollisuus maksaa myös niitä Suomen velvoitteita, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission asetus (EU) N:o 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta kokonaan kansallisesti.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2023 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki, josta	519 400 000
— Perustulotuki	303 000 000
— Uudelleenjakotulotuki	15 600 000
— Ekojärjestelmätuki	86 000 000
— Nuorten viljelijöiden tulotuki	13 100 000
— Tuotantosidonnainen tulotuki	101 700 000
EU-markkinatuet (EU-yksityisen varastoinnin tuki)	1 200 000
Yhteensä	520 600 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukiohjelman toteuttamiseen liittyvä muutos	1 900
Yhteensä	1 900

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	520 600 000
2022 II lisätalousarvio	6 870 000
2022 talousarvio	518 700 000
2021 tilinpäätös	514 118 454

42. Turvepeltojen ilmastotoimet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista turvepelloilla koskeviin kehittämis-, kokeilu- ja investointihankkeisiin ja viestintään
- 2) ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista turvepelloilla toteuttavien toimenpiteiden ja tukien rahoitukseen
- 3) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään turvepelloilla toteutettaviin pohjaveden pinnan korotukseen liittyvien kosteikkojen ja kosteikkoviljelyn kehittämis-, kokeilu- ja investointihankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien avustusten maksamiseen. Määrärahalla voidaan myös vettää turvepeltoja pois maatalouskäytöstä. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää kosteikkoviljelyn arvoketjun edistämiseen. Toiminnalla luodaan pohja ja toimintamalli käytännön toimenpiteille, joilla voidaan hillitä turvepeltojen ilmastopäästöjä tai sopeutua ilmastonmuutokseen. Toimenpiteet ovat osa maatalouden huoltovarmuuspakettia ja vihreän siirtymän kokonaisuuteen sisällytettyä kosteikkoviljelytoimenpidettä.

Momentti otetaan uutena vuoden 2023 talousarvioon

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 90 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 10 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kosteikkoviljelyn tukeminen (siirto momentilta 30.40.22)	30 000
Yhteensä	30 000

2023 talousarvio 30 000 000

43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 286 560 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) ohjelmakauden 2014—2020 ja siirtymäkauden 2021—2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien maaseuturahastosta maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 3) maaseuturahaston elpymisvälineestä maksettavien ympäristökorvausten sitoumusten ja sopimusten sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumusten EU:n rahoitusosuuden maksamiseen
- 4) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamat

ta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2023 saa tehdä CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomeen kohdistuvia kokonaan uusia ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2024 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 1 115 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tiettyjä pinta-ala - ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi, johon sisältyy ehdotus laiksi eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista.

Ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, neuvontakorvaus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma).

Ympäristökorvaukset jaetaan ympäristösitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin. Sitoumus on viisivuotinen. Ympäristökorvausten toimenpiteet on sovitettu yhteen suorien tukien ekojärjestelmiin, jotta järjestelmien toimenpiteet olisivat vaaditusti erilaisia. Kohdentaminen uudella kaudella on lohkokohtaista, ei alueellista. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus voi kattaa tilan kasvintuotannon ja kotieläintuotannon. Sitoumus on viisivuotinen. Toimenpide toteuttaa hallitusohjelman luomuohjelmaa sekä Pellolta pöytään -strategiaa. Neuvontatoimenpiteessä myönnetään korvaus tehdystä neuvontapalvelusta hyväksytyille neuvojille. Ei-tuotannollisina investointeina tuetaan kosteikkojen perustamista. Ei-tuotannollisten investointien edellytyksenä on ympäristökorvauksen mukaisen ympäristösopimuksen tekeminen investoinnin jälkeen kohteen hoidon varmistamiseksi.

Vuonna 2023 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 286 560 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123 221 000 euroa ja kansallista osuutta 163 339 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys ¹⁾			Määräraha
	EU	valtio	julkinen yhteensä	2023 esitys
Ympäristökorvaukset	428,855	568,483	997,338	199,468
Luonnonmukainen tuotanto	163,662	216,948	380,610	76,122
Neuvonta	17,136	22,716	39,852	7,970
Ei-tuotannolliset investoinnit	6,450	8,550	15,000	3,000
Yhteensä	616,103	816,697	1 432,800	286,560

¹⁾ Rahoituskehys varmistuu, kun komissio on hyväksynyt Suomen CAP-suunnitelman.

Vuonna 2023 saa tehdä CAP-suunnitelmaan kohdistuvia uusia ympäristösitoumuksia ja -sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2024 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 810 000 000 euroa sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia siten, että niistä saa aiheutua vuoden 2024 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 305 000 000 euroa.

Ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä vuodesta 2023 lähtien
Vuonna 2023 tehtävät sitoumukset ja sopimukset						
CAP-suunnitelma (EU-osuus 43 %), josta	245,590	245,590	245,590	245,590	245,590	1 227,950
— ympäristökorvaukset	199,468	199,468	199,468	199,468	199,468	997,340
— luonnonmukainen tuotanto	46,122	46,122	46,122	46,122	46,122	230,610
ennen vuotta 2023 tehdyt sitoumukset ja sopimukset ¹⁾						
— luonnonmukainen tuotanto (EU osuus 42 %)	30,000	30,000	13,000	3,000	-	76,000
Menot yhteensä	275,590	275,590	258,590	248,590	245,590	1 303,950

¹⁾ Mukautettu CAP-suunnitelman sääntöihin

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maaseuturahaston elpymisväline (NGEU)	-43 206
Tukikauden vaihtumisesta johtuva muutos	-20 630
Yhteensä	-63 836

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	286 560 000
2022 talousarvio	350 396 000
2021 tilinpäätös	387 190 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 495 884 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä Suomen CAP-suunnitelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavien luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) ohjelmakauden 2014—2020 ja siirtymäkauden 2021—2022 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien luonnonhaittakorvausten maaseuturahastosta maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä ohjelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavan luonnonhaittakorvauksen maksamiseen

3) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tiettyjä pinta-ala - ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi, johon sisältyy ehdotus laiksi eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista.

Luonnonhaittakorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Luonnonhaittakorvauksien tavoitteena on turvata maataloustuotannon jatkuminen pohjoisesta sijainnista aiheutuvista epäsuotuisista ilmasto-oloista huolimatta ja estää maatalousmaan hylkääminen viljelykäytöstä maksamalla korvausta näissä oloissa toimiville viljelijöille. Luonnonhaittakorvauksia voidaan maksaa EU:ssa epäsuotuisilla alueilla sijaitsevilla tiloilla. Koko Suomi katsotaan epäsuotuisaksi alueeksi. Luonnonhaittakorvausten kotieläin korotusta ei enää vuodesta 2023 lähtien makseta ja tilan korvauskelpoisen maatalousmaan pitää koko maassa olla vähintään 5 ha. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. Lisäksi määrärahaa maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2023 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	495 884 000
— EU-osuus	76 885 000
— valtion osuus	101 917 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	317 082 000

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys ¹⁾			julkisen yhteensä	Määräraha 2023 esitys
	EU	valtio	kokonaan kansallinen		
Luonnonhaittakorvaukset	384,423	509,584	1 617,053	2 511,059	495,884

¹⁾ Rahoituskehys varmistuu, kun komissio on hyväksynyt Suomen CAP-suunnitelman.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukikauden vaihtumisesta johtuva muutos	-22 510
Yhteensä	-22 510

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	495 884 000
2022 II lisätalousarvio	119 000 000
2022 talousarvio	518 394 000
2021 tilinpäätös	617 764 000

46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 030 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisesti mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin
- 3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti koulujakelujärjestelmästä aiheutuviin menoihin sekä koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niihin liittyviin kulutusmenoihin
- 5) kohtien 2)—4) tukien maksamiseen siirtymäkautta 2021—2022 koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2020/2220 mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Momentilta maksettaviin koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäveromenot on budjetoitu momentille 30.01.29.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta.

Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämishojelmien menoja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1144/2014) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 2021/2015) tarkoitettuun mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistämiseen arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuihin koulujakelujärjestelmään ja sen liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 100 %.

Momentilta on mahdollista maksaa myös päätösosan kohtien 2)—4) mukaisia tukia siirtymäkautta 2021—2022 koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2020/2220 nojalla.

Koulujakelujärjestelmän liitännäis- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäverokustannukset, joita EU ei korvaa, on otettu huomioon momentilla 30.01.29.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä,	josta EU:n osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EU 1144/2014)	2 200 000	2 200 000
Mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen edistäminen (EU 2021/2115)	400 000	200 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EU 2021/2115) ¹⁾	4 000 000	4 000 000

	Yhteensä,	josta EU:n osuus
Koulujakelujärjestelmä (EU 1308/2013)	5 430 000	5 430 000
— josta koulujakelujärjestelmätuki	4 890 000	4 890 000
— josta liitännäis- ja tiedotustoimenpiteet	540 000	540 000
Yhteensä	12 030 000	11 830 000

¹⁾ Osa menoista katetaan siirtyvällä erällä

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 95 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin viisi prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	11 030 000
2022 talousarvio	11 030 000
2021 tilinpäätös	10 910 000

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 287 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ruokaketjun toiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 680/2014) mukaisesti ruokaketjun kehittämis-, tiedottamis- ja menekinedistämistoimien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin
- 2) kansallisiin ja kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteiden toteutumista
- 3) ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskeviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin uusien innovaatioiden kehittämiseksi
- 4) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien kansallisten tai kansainvälisten toimenpiteiden rahoittamiseen. Määrärahalla tuetaan lisäksi luomualan ja lähiruoan kehittämisohjelmien mukaisia toimenpiteitä sekä luonnontuotealan kehittämistä. Lisäksi määrärahalla tuetaan ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskevia kehittämis- ja kokeiluhankkeita uusien innovaatioiden kehittämiseksi.

Ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla voidaan tukea myös laajoja valtakunnallisia hankkeita.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 45 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 55 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeattasea Pekingin suurlähetystöön (siirto momentille 24.01.01)	-300
Elintarvikeattasea Soulin suurlähetystöön (siirto momentille 24.01.01)	-300
Pro Pakuri Finland ry:n hanketoiminta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Ruokaviestinnän tehtävien järjestelyt (siirto momentilta 30.01.01)	82
Työtehoseuralle Ruoka Akatemia -hankkeen jatkaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-150
Uudelleenkohdennus	-1 200
Yhteensä	-1 968

2023 talousarvio	2 287 000
2022 talousarvio	4 255 000
2021 tilinpäätös	4 269 000

(48.) *Peltorakenteen kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peltorakenteen kehittäminen (HO 2019)	2 000
Peltorakenteen kehittäminen (HO 2019) määrärahan aikaistus vuodelle 2021	1 000
Tilusjärjestelyt peltorakenteen kehittämiseksi (HO 2019) (siirto momentilta 30.20.48)	1 300
Uudelleenkohdennus	-5 000
Yhteensä	-700

2022 II lisätalousarvio	-700 000
2022 talousarvio	700 000
2021 tilinpäätös	1 000 000

(49.) *Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla* (siirtomääräraha 3 v)

60. *Siirto interventiorahastoon* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalouden interventiorahastoon tarkoitetun siirron maksamiseen
- 2) niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida tarkkaan arvioida odotettavissa olevien markkinahäiriöiden riskin vuoksi. Mikäli nämä menot ovat suuremmat kuin budjettisiirto, ne katetaan rahaston omasta pääomasta.

2023 talousarvio	400 000
2022 talousarvio	400 000
2021 tilinpäätös	400 000

(61.) Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 3 v)

2022 II lisätalousarvio	35 700 000
2022 I lisätalousarvio	8 000 000

62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 367 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten keräilystä ja hävittämisestä maksettavaan valtionapuun (VNA 998/2017)
- 2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionapuihin (VNA 166/2005)
- 3) valtionapujen myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen
- 4) valtionapujen myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU:n asetus 1069/2009) vaatimusten mukaisesti.

Valtionapuja on tarkoitus myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Lisäksi valtionapua myönnetään Tampereen yliopistolle (FIHAIVE, vaihtoehtomenetelmäkeskus eläinkokeille) eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen ja koulutukseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	5 080 000
Valtionavut valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille	87 000
Valtionapu Helsingin yliopistolle	900 000
Valtionapu Tampereen yliopistolle, FIHAIVE	300 000
Yhteensä	6 367 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helsingin yliopiston erikoiseläinlääkärikoulutuksen ohjauksen kehittäminen	500
Villisika-hanke: sikaruton leviämisen ennaltaehkäisy, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Uudelleenkohdennus	-530
Yhteensä	-130

2023 talousarvio	6 367 000
2022 talousarvio	6 497 000
2021 tilinpäätös	6 117 000

40. Luonnonvaratalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Luonnonvarataloudella tarkoitetaan metsiin, kaloihin, riistaan ja veteen pohjautuvien luonnonvarojen kestävää ja vastuullista hyödyntämistä. Yhteiskunnan toiminta ja huoltovarmuus edellyttävät toimivaa vesihuoltoa ja kotimaisiin luonnonvaroihin perustuvaa energian ja ravinnon tuotantoa.

Maailmanlaajuiset muutostekijät — ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys, kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, arvojen ja asenteiden muutos sekä turvallisuuspoliittisen tilanteen järkkäminen — muuttavat luonnonvarasektorin toimintaympäristöä. Niiden seurauksiin on varauduttava, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia. Luonnonvaratehtäviin kuuluvat huoltovarmuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeiset vesihuollon ja patoturvallisuuden varmistamisen tehtävät, joista huolehtiminen on muuttuvassa turvallisuustilanteessa entistäkin tärkeämpää.

Ilmaston lämpeneminen ja muutokset sää- ja vesiolioissa vaikuttavat suoraan luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin riskejä muuttaen, mutta tarjoavat onnistuneella sopeutumisella myös uusia mahdollisuuksia. Nopea teknologinen kehitys avaa luonnonvaratalouteen uusia ulottuvuuksia arvonverkon eri osissa, erityisesti siirryttäessä tuottaja- ja biomassalähtöisestä toiminnasta kohti kuluttaja- ja palvelulähtöistä luonnonvarataloutta. Luonnonvaratiedon määrä ja tarkkuus tulevat kasvamaan merkittävästi ja tiedon hyödyntämisessä on suuria mahdollisuuksia luonnonvarasektorin laajenemiselle ja kansainvälistymiselle. Globaali kilpailu niukkenevista luonnonvaroista ja kestävästi tuotettujen raaka-aineiden kysynnän kasvu ovat iso mahdollisuus luonnonvarataloudelle. Suomella on runsaiden ja kestävästi hoidettujen luonnonvarojen sekä korkeatasoisen osaamisen ansiosta hyvät edellytykset vastata kasvavaan kysyntään.

Ristiriitaiset tavoitteet voivat heikentää luonnonvarojen hyödynnettävyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksien toteutumista. Suomen luonnonvarojen tila sekä luonnonvaratalouden toimintatavat tunnetaan huonosti rajojemme ulkopuolella, mikä voi johtaa Suomen luonnonvaratalouden kehittämisen kannalta haitallisiin ja ristiriitaisiin päätöksiin kansainvälisiä sopimuksia tai EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Luonnonvaratalouden toimialaan kuuluvat metsätalous, kalatalous ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista, n. 229 milj. euroa, on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä n. 200 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonvaratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet

Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä:

- Luonnonvaratalouden toimintaympäristö on kilpailukykyinen
- Luonnonvaroihin ja -tuotteisiin perustuva liiketoiminta on monipuolista ja jalostusaste kasvaa
- Luonnon aineettomien hyödykkeiden ja hyvinvointipalveluiden käyttö lisääntyy
- Uusiutuvien luonnonvarojen elinvoimaisuus, luonnon monimuotoisuus ja elinympäristöjen tila paranee sekä niiden käytön kestävyys turvataan
- Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja
- Sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja varaudutaan siitä aiheutuviin riskeihin

— Luonnonvaratalouden osaaminen, yhteistyö ja kumppanuudet vahvistuvat.

Luotettavat ja laaja-käyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta:

— Ruokaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin liittyvät paikkatiedot mahdollistavat tehokkaita prosesseja ja palveluita sekä uutta liiketoimintaa.

Tunnusluvut

	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 arvio	2023 tavoite
— Metsätalouden arvonlisäys, milj. euroa	3 988	nousee	nousee	nousee
— Yksityismetsien puuntuotannon sijoitustuotto, % (ilman kantohintojen vuotuista muutosta)	4,8	4,9	ennallaan	ennallaan
— Runkopuun hakkuukertymä, milj. m ³	68,9	75,8	nousee	ennallaan
— Metso-toimenpiteet yksityismetsissä, ha	51 486	56 030	60 300	65 800
— Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	46,5	45,0	ennallaan	nousee
— Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	84,7	80,0	ennallaan	nousee
— Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	721,1	690,0	ennallaan	nousee
— Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	nousee	nousee	nousee	nousee
— Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	nousee	nousee	ennallaan	ennallaan
— Aasukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	5 800	5 731	5 700	laskee
— Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä, kpl	1 085	1 214	1 195	laskee
— Riistasaaliin arvo, milj. euroa	84	nousee	ennallaan	ennallaan
— Pienriistan metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	3,5	ennallaan	ennallaan	ennallaan
— Suurpetojen aiheuttamat vahingot, milj. euroa	9,9	9,5	ennallaan	laskee

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehto- ja edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen sekä näihin liittyvien siirtomenojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen

tarkkailun menoihin. Vuonna 2023 kertyväksi arvioidut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan käytöstä arvioidaan pääosa kulutusmenoiksi ja siirtomenojen osuus vähäiseksi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalatalousmaksukertymän väheneminen	-300
Yhteensä	-300
2023 talousarvio	2 800 000
2022 talousarvio	3 100 000
2021 tilinpäätös	3 300 000

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 847 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuden, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon, vesihuollon, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan ja muun vesitalouden kehittämiseen, havaintotiedon hankintaan ja vesitietopalveluun, vaikutusten arviointiin, varautumiseen ja riskienhallintaan sekä valtion velvoitteisiin lain, lupapäätösten ja sopimusten perusteella, valtioiden väliin sopimukseen perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriön toimialalla

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

3) enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen

4) vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen.

Momentille nettoutetaan yhteistyösopuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisien päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	3 100 000
Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta	6 247 000
Valtion vesistö rakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimukseen perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	300 000
Yhteensä	16 847 000

Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 87 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Juomavesidirektiivin kansallisen täytäntöönpanon tietotyökalujen kehittäminen	3 000
Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattorin palkkausmäärärahan MMM:n osuus (siirto momentille 24.01.01)	-36
Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (HO 2019)	-200
Vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelma (RRF pilari3)	-500
Palkkausten tarkistukset	92
Yhteensä	2 356

2023 talousarvio	16 847 000
2022 II lisätalousarvio	20 000
2022 talousarvio	14 491 000
2021 tilinpäätös	14 259 000

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 666 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien avustusten maksamiseen

2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen

3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

5) enintään 70 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 3 000 000 euroa maankäyttösektorin ilmastokestäviin toimenpiteisiin (RRF pilari1) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin. Tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista metsästrategiaa, Suomen biotalousstrategiaa sekä ilmastolakia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman osalta.

Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.

Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2022 valtiolle kuuluvana osuutena on otettu huomioon tällä momentilla 13 500 euroa. Tenojoen lohikantojen heikon tilan vuoksi kalastusta jouduttiin rajoittamaan kesällä 2021 ja kohdenta-

maan kalastusta muihin lajeihin kuin loheen. Lohikantojen heikon tilanteen on arvoitu jatkuvan, mikä pienentää lupakertymää myös vuonna 2022. Kalastuslupatulojen arvioidaan vähenevän vuonna 2022 noin 50 000 euroon. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2023 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitettavalla maankäyttösektorin ilmastokestävillä toimenpiteillä kehitetään ilmastokestäviä ja luonnon monimuotoisuutta turvaavia metsänhoidon ja -käsittelyn menetelmiä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet	3 000 000
Elinvoimainen Suomi: Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	120 000
Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano	700 000
Ilmastolain toimeenpano	1 000 000
Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma	6 000 000
Kansallisen metsästrategian toimeenpano	1 900 000
Suomen biotalousstrategian toimeenpano	1 200 000
Luonnonvara- ja biotalouden muut kokeilu- ja kehittämishankkeet	796 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	760 000
Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	190 000
Yhteensä	15 666 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 60 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 40 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Geenivaraohjelman mukaiset palveluhankinnat (siirto momentille 30.01.05) (HO 2019)	-108
Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano	700
Ilmastolain toimeenpano	1 000
Kosteikkoviljelyn tukeminen	30 000
Kosteikkoviljelyn tukeminen (siirto momentille 30.20.42)	-30 000
Kotieläinten ruokinnan päästöjä vähentävien rehun lisäaineiden kehitys ja selvitykset, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-700
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (vieraslajien torjunnan tehostaminen) (HO 2019)	-595
Maankäyttösektorin ilmastokestävät toimenpiteet (RRF pilari1)	-4 000
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikan tutkimus- ja innovaatio-ohjelma (3 htv) (siirto momentilta 30.01.22) (HO 2019 kertaluonteinen)	7 000
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka, metsitystukijärjestelmän rahoitus (siirto momentille 30.40.47) (HO 2019)	-1 800
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka (HO 2019)	-4 552
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka (HO 2019 kertaluonteinen)	-17 000
Metsitystukijärjestelmän hallinnointi (7,5 htv) (siirto momentilta 32.01.02) (HO 2019)	595
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitustarve (siirto momentilta 30.40.47) (HO 2019)	1 070
Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma	5 000
Ravinteiden kierrätyksen kärkihanke (HO 2019 kertaluonteinen)	-1 100
Tenojoen kalastuslupatulojen väheneminen	-121
Tuhkalannoitus (siirto momentille 30.40.44) (HO 2019)	-200
Yhteensä	-14 811

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	15 666 000
2022 II lisätalousarvio	3 000 000
2022 talousarvio	30 477 000
2021 tilinpäätös	33 497 000

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 236 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden varautumista ja riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muiden hankkeiden avustamisesta ja valtion työnä toteutettavista hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävien kehittämis- ja investointihankkeiden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan hankkeista aiheutuvan henkilöstön palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenojen maksamiseen
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena
- 5) kansallisten ja kansainvälisten vesitaloushankkeiden vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 1 500 000 euroa vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelmaan (RRF pilari3) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavina toimenpiteinä tukea myönnetään vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten vesitaloudellisten riskien ja haittojen vähentämiseen sekä vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen ja vesienhallintaan. Erityisesti tukea suunnataan vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävinä hankkeina tukea myönnetään vesitaloussektorin kokeilu-, investointi- ja vientitoimintaa sekä innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä toimintamalleja edistävillä hankkeilla. Kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Avustusten perusteet on määriteltty valtioneuvoston asetuksella vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015).

EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitettava vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelma tukee kestäväen kehityksen tavoitteita edistäviä vesialan kasvu- ja vientikokonaisuuksia, jotka perustuvat älykkäisiin ratkaisuihin ja digitalisaatioon, vesialaan vihreän kasvun mahdollistajana sekä vesialan ja muiden toimialojen välisen yhteistyön lisäämiseen, resursitehokkuuden ja energiatehokkuuden parantamiseen sekä kokonaisvaltaisiin vesihuollon ja vesivarojen hallinnan ratkaisuihin. Ohjelman rahoituksesta 40 % katsotaan edistävän Vihreän siirtymän tavoitetta.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelma	1 500 000
Vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantaminen	5 000 000
Vesitaloudelliset riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	3 879 000

Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	1 857 000
Yhteensä	12 236 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 90 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 10 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano	1 100
Kansallinen ohjelma vaelluskalakantojen elvyttämiseksi (HO 2019 kertaluonteinen)	-3 000
Porvoonjoen Strömbergin kalatien ja Keravanjoen Kirkonkylänkosken kalateiden kunnostaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (HO 2019)	-1 000
Vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantaminen	5 000
Vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelma (RRF pilari3)	-500
Yhteensä	1 400

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	12 236 000
2022 talousarvio	10 836 000
2021 tilinpäätös	8 636 000

40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 632 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Tenojen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen
- 2) kalastuslain (379/2015) 60 §:n mukaisista saimaannorpan suojeluun liittyvistä kalastuksen rajoittamissopimuksista vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin siten, että korvauksen suuruus on 2,5 euroa hehtaarilta
- 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen
- 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuviin tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen
- 8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaisten avustusten maksamiseen

9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävien korvausten ja kustannusten sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen

10) vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 17 §:n perusteella aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista

11) kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vuonna 2023 vesialueiden omistajille vuonna 2022 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Tenojoen lohikantojen heikon tilan vuoksi kalastusta jouduttiin rajoittamaan kesällä 2021 ja kohdentamaan kalastusta muihin lajeihin kuin loheen. Lohikantojen heikon tilanteen on arvoitu jatkuvan, mikä pienentää lupakertymää. Vuosien 2019-2021 lohen nousuvaellukset Pohjois-Atlantilla ja myös Tenojoella ovat olleet poikkeuksellisen heikkoja. Lisäksi on arvioitavissa, että useamman merivuoden lohien nousu vuonna 2022 jää vähäiseksi, koska yhden merivuoden lohia on palannut mereltä niukasti kahtena edellisenä vuonna, mikä yleensä heijastuu useamman merivuoden lohien määrään. Kalastuslupatulojen arvioidaan vähenevän vuonna 2022 noin 50 000 euroon. Yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, mikä on huomioitu momentin määrärahasatossa. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrärahasatossa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2023 merkityksi arvoitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuskorvauksilla korvataan vapaaehtoisista kalastuksen rajoittamissopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Tavoitteena on , että vuonna 2023 kalastuksen rajoitussopimuksia olisi voimassa 2 696 km² alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 90 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 10 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tenojoen kalastuslupatulojen väheneminen	-242
Yhteensä	-242

2023 talousarvio	1 632 000
2022 talousarvio	1 874 000
2021 tilinpäätös	7 672 195

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 760 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisiin menoihin

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen ja enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaisia menoja ovat riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuvat menot sekä riistavahinkorekisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä aiheutuvat menot. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin. Hirvieläinten pyyntilupamaksuista vuonna 2023 kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	2 200 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	500 000
Hirvieläinkantojen seuranta ja tutkimus	700 000
Riistavahinkorekisteri	200 000
Hirvieläinkantojen hoito	1 160 000
Yhteensä	4 760 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 90 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 10 prosenttia.

2023 talousarvio	4 760 000
2022 talousarvio	4 760 000
2021 tilinpäätös	5 600 000

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään vuonna 2022 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti. Korvattavien vahinkojen arvioidaan nousevan tai pysyvän ennallaan vuoden 2021 tasosta. Kotieläinvahinkojen arvioidaan pysyvän ennallaan.

Vuonna 2021 vahinkojen määrä oli 9,5 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 9 milj. euroa ja kotieläinvahinkojen osuus 0,5 milj. euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaaminen	7 500 000
Suurpetojen aiheuttamien kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaaminen	600 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	750 000
Yhteensä	8 850 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 98 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 2 prosenttia.

2023 talousarvio	8 850 000
2022 II lisätalousarvio	700 000
2022 talousarvio	8 850 000
2021 tilinpäätös	11 250 000

44. Tuki puuntuotannon kestävyiden turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 197 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (xx/2022) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2023 saa tehdä kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (xx/2022) mukaisia tukipäätöksiä enintään 58 200 000 eurolla.

Mikäli vuoden 2022 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä tukipäätöksiä vuonna 2023.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätalouden määräaikaiseksi kannustejärjestelmäksi. Uusi kannustinjärjestelmä tulee voimaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain voimassaolon päätyttyä.

Määrärahalla edistetään metsien kestävä hoitoa ja käyttöä myöntämällä tukea yksityismetsissä tehtäviin metsänhoito- ja perusparannustöihin.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on n. 1 900 henkilötyövuotta.

Määrärahan jakautuminen ja myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2023	2024	2025	2026	Yhteensä vuodesta 2023 lähtien
Ennen vuotta 2023 tehdyt sitoumukset	20,90	9,30	0,80	0,00	31,00
Vuoden 2023 sitoumukset	30,30	20,00	5,00	2,90	58,20
Yhteensä	51,20	29,30	5,80	2,90	89,20

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuhkalannoitus (siirto momentilta 30.40.22) (HO 2019)	200
Uudelleenkohdennus	-6 133
Yhteensä	-5 933

2023 talousarvio	51 197 000
2022 talousarvio	57 130 000
2021 tilinpäätös	42 298 207

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (xx/2022) nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätalouden määräaikaiseksi kannustejärjestelmäksi.

Määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja HELMI-elin ympäristöohjelmaa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2023 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella ja metsäluonnon elinympäristöjen hoitohankkeilla noin 5 500 hehtaarin alueella
- vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita
- ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 1 200 hehtaarin alueella
- palautetaan vesiä 13 suojelusuoille ympäröiviltä alueilta
- perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja 13 kpl.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	11 100 000
Metsäluonnon hoitohankkeet	1 000 000
HELMI-elin ympäristöohjelman toimenpiteet	1 700 000
Yhteensä	13 800 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano	1 700
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019): METSO-ohjelma	500
METSO-ohjelman toimeenpano	4 073
Yhteensä	6 273
2023 talousarvio	13 800 000
2022 talousarvio	7 527 000
2021 tilinpäätös	10 027 000

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 989 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionaputoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa
- 3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Suomen metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 metsälöä (12,1 milj. hehtaaria, noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Suomen metsäkeskus valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetyt viranomaistehtävät, kuten vuosittain n. 120 000 metsänkätötöilmoituksen ja n. 70 000 Kemera-hakemuksen ja toteutusilmoituksen käsittelyn. Metsäkeskus kerää alueellista metsävaratietoa n. 2,5 milj. hehtaaria sekä neuvoo ja kouluttaa n. 30 000 metsänomistajaa ja metsäalan toimijaa vuosittain.

Metsäkeskuksen toiminnan tuottavuutta parantavia toimenpiteitä ovat sähköisen asioinnin, metsätiedon hyödyntämisen sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluiden kehittäminen.

Päälukua- ja lukuperusteluissa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2023 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Suomen metsäkeskuksen toiminnalle seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2021 toteutuma	2022 tulostavoite	2023 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet			
Metsälain mukaisten ilmoitusten käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskustannukset ilmoitusta kohden, €	10	11	10
Rahoituslain mukaisten nuorenmetsänhoidon hakemusten käsittelyn kokonaiskustannukset hakemusta kohden, € ¹⁾	66,2	73	65
Rahoituslain taimikon varhaishoidon ja nuorenmetsänhoidon tarkastusten yksikkökustannukset €/kpl	304	245	240
Metsävaratiedon keruukustannukset €/ha ²⁾	3,3	4,5	4,0
2. Suoritettavatavoitteet			
Metsävaratiedon keruutavoite, ha	2 169 000	2 500 000	2 330 000
Vuoden aikana Metsään.fi -palvelua käyttäneet metsänomistajat, kpl	61 936	65 000	70 000
Metsään.fi käyttäjämäärä, yritykset	1 050	1 060	1 200
Avoimen metsätiedon hyödyntäminen laajenee			
— ladattujen aineistopakettien määrä, GiB	39 555	26 250	30 000
— rajapintakutsujen määrä rajapinnassa, kpl	116 774 736	52 500 000	60 670 000
— karttapalvelujen katselukerrat, kpl	182 219	136 500	158 000
3. Laatuavoitteet			
Otantatarkastuksessa rahoituskelpoisuudeltaan hyvien nuoren metsän hoidon hankkeiden osuus suoritepinta-alasta vähintään, %	75	75	78
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	2,8	3,5	3,0

¹⁾ Hakemusten käsittelykustannukset vaihtelevat pitkälti hakemusmäärien perusteella.

²⁾ Vuonna 2021 otettiin käyttöön uusi aikaisempaa tarkempi metsävarojen inventointijärjestelmä, jonka keilaus-, tulkinta- ja vertailukoealakustannukset ovat aikaisempaa korkeammat.

Määrärahalta toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen prosesseille

	2021 toteutuma		2022 arvio		2023 arvio	
	kustannukset	htv	kustannukset	htv	kustannukset	htv
Metsätieto- ja tarkastuspalvelut	20,3	287	20,6	284	21,0	288
Elinkeinopalvelut	8,9	139	7,8	135	10,9	150
Hallintopalvelut	3,5	44	2,8	36	2,7	34
Kehityspalvelut	9,2	28	10,3	29	9,0	27
Viestintä- ja asiakkuuspalvelut			1,1	17	1,4	22
Yhteensä	41,9	498	42,6	501	45,0	521

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano	500
METSO-ohjelman toimeenpano	780
Yksityisteiden tiestön ja siltojen parantaminen	2 500
Palkkausten tarkistukset	535
Yhteensä	4 315

2023 talousarvio	44 989 000
2022 II lisätalousarvio	3 161 000
2022 talousarvio	40 674 000
2021 tilinpäätös	42 421 000

47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsityksen tukemisen määräaikaisen lain (1114/2020) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2023 saa tehdä metsityksen määräaikaisen tukemisen lain mukaisia tukipäätöksiä enintään 8 200 000 eurolla.

Selvitysosa: Metsityksen tukemisella lisätään metsäpinta-alaa ja hiilinieluja luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Tukea myönnetään maataloustuotannon ulkopuolelle jääneiden peltojen ja muiden avointen alueiden sekä käytöstä poisjääneiden turvetuotantoalueiden metsittämiseen. Metsitystuki muodostuu perustamistoimenpiteiden korvauksesta sekä kahdessa erässä maksettavasta hoitopalkkiosta. Metsitystukea voidaan myöntää ainoastaan yksityiselle maanomistajalle.

Tavoitteena on käynnistää metsitys vuonna 2023 yhteensä noin 3 000 hehtaarin pinta-alalla.

Määrärahan jakautuminen ja myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2023	2024	2025	2026	2027—	Yhteensä 2023 lähtien
Ennen vuotta 2023 tehdyt sitoumukset	2,83	2,03	1,21	0,72	2,23	9,02
Vuoden 2023 sitoumukset	2,50	2,00	1,30	0,65	1,75	8,20
Yhteensä	5,33	4,03	2,51	1,37	3,98	17,22

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maankäyttösektorin ilmastopoliittikka, metsitystukijärjestelmän rahoitus (siirto momentilta 30.40.22) (HO 2019)	1 800
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (siirto momentille 30.40.22) (HO 2019)	-1 070
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (turvepaketin osuus)	1 520
Tukimaksatusten määrärahan tarvearvion muutos	-2 910
Yhteensä	-660

2023 talousarvio	5 400 000
2022 talousarvio	6 060 000
2021 tilinpäätös	2 260 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 559 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain muuttamisesta. Muutoksella riistanhoitomaksua korotetaan 39 eurosta 43 euroon.

Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella (308 329) arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksun suuruus on 43 euroa ja alle 18-vuotiaalta 22 euroa. Alle 18-vuotiaita metsästäjiä arvioidaan olevan 9 461. Vuonna 2023 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Riistanhoitomaksun korotuksella momentin määräraha nousee 1 261 000 euroa. Lisämääräraha käytetään Suomen riistakeskuksen edeltäjien (Metsästäjien keskusjärjestö ja riistanhoitopiirit) aikoinaan työntekijöilleen ottaman lisäläkejärjestelmän kasvaneisiin vuosimaksuihin sekä Suomen riistakeskuksen toiminnan kohonneisiin kustannuksiin yleisestä kustannustason noususta johtuen. Lisäksi riistanhoitomaksun korotuksesta kertyviä varoja suunnataan tehostamaan riistahallinnon kansainvälistä vaikuttamista sekä tehostamaan riistanhoitoyhdistysten toiminnanohjauksen ammattimaistumista.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävästä riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskus tukee pääluokka- ja lukuperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita seuraavasti:

- vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta ja ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjat sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet
- huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa, kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveystietojen toimittamista tutkimuslaitoksille ja kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa saalistilastointia sekä muita riistatietovarantoja riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustaksi
- huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä vähenee mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästäystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin
- pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista
- huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	8 405 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 800 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	450 000
Riistakonsernin strategian mukaiset kehittämishankkeet: — riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen, kansainvälinen vaikuttaminen, suurpetokantojen hallinta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen sekä riistan elinympäristöä parantavat hankkeet	4 704 000
Ampuraverkoston ympäristölupatilanteen parantaminen	1 200 000
Yhteensä	17 559 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 90 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 10 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ampumaraverkoston ympäristölupatilanteen parantaminen	1 200
Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpano	3 300
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-2 200
Riistanhoitomaksukertymän kasvu	1 261
Suomen erä- ja luontokulttuurimuseon käynnistämiskustannukset vuosina 2022—2023, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-500
Yhteensä	3 061

2023 talousarvio	17 559 000
2022 talousarvio	14 498 000
2021 tilinpäätös	13 878 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 175 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuviin menoihin
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) kalastuslain toimeenpanosta, kalatalouden tutkimuksista sekä kalastusmatkailuohjelmasta aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 86 §:n mukaisesti talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, minkä viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän kalastonhoitomaksuina. Vuonna 2023 kalastonhoitomaksujen kertymän ja määrärahan mitoitustarve perustuu näin ollen vuoden 2021 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen myyntimääriin. Lisäksi mitoituksessa huomioidaan kalastuslain 79 §:n mukainen kalastonhoitomaksun tarkistus, jonka mukaisesti vuosilupa nousee 45 eurosta 47 euroon, viikkolupa 15 eurosta 16 euroon ja vuorokausilupa säilyy 6 eurossa. Lisäksi kalastuslain 18 §:n mukaisen kalastusopaslupaan sidotun kalastonhoitomaksun suuruus nousee 100 eurosta 105 euroon. Maksujen korotuksen arvioidaan

kasvattavan vuotuista kalastonhoitokertymää noin 431 000 eurolla. Vuonna 2023 kalastonhoitomaksujen kertymäksi arvioidaan 10 175 000 euroa.

Kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kalastuslain 82 §:n 1—3 kohtien mukaiset käyttötarkoitukset	5 625 000
Kalastuslain 82 §:n 5 kohdan mukaisesta kalastonhoitomaksukannosta aiheutuvat menot	800 000
Kalastuslain 82 §:n 4 kohdan mukaiset korvaukset vesialueiden omistajille	3 630 000
Kalastuslain 82 §:n 2 momentin käyttötarkoitus	120 000
Yhteensä	10 175 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 85 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 15 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalastonhoitomaksujen indeksikorotus	431
Kalastonhoitomaksukertymän lasku	-681
Kalastuslain toimeenpano ja kala-kantojen tutkimus (HO 2019)	-1 000
Kalastusmatkailuohjelma (HO 2019)	-300
Pyhäjärvi-instituutin hoitokalastus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry/Finlands Yrkesfiskarförbund rf, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Suomen Vapaa-ajan Kalastajien Keskusjärjestö ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-50
Yhteensä	-1 800

2023 talousarvio	10 175 000
2022 talousarvio	11 975 000
2021 tilinpäätös	9 980 000

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 132 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista varten myönnettävien valtionavustusten ja metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen liittyvien kulutusmenojen maksamiseen
- 2) avustusten maksamiseen luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävillä avustuksilla varmistetaan, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyainesta. Määrärahaa saa käyttää myös metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen.

Luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille myönnettävät avustukset kohdennetaan luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävään kehittämistoimintaan ja viestintään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	440 000
Avustukset luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhdistyksille	692 000
Yhteensä	1 132 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan pääosa siirtomenoiksi ja kulutusmenojen osuus vähäiseksi.

2023 talousarvio	1 132 000
2022 talousarvio	1 132 000
2021 tilinpäätös	1 132 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 038 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) enintään 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 10 112 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmetyt meripolitiikan mukaisina menoina 21 163 000 euroa, joka on vuosille 2021—2027 Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 11 051 000 euroa.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) 2021—2027 ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) 2014—2020 ohjelmien tuloja yhteensä 9 000 000 euroa.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtiontukena EU:n säädösten mukaisesti ja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille arviolta 80 000 euroa. Vuonna 2023 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 375 000 euroa. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää hallitusohjelman mukaisesti ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Vuonna 2023 hallitusohjelman mukaisesti toimenpiteisiin kohdennetaan 500 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKVR)	Yhteensä
Euroopan meri, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimintaohjelma yhteensä, josta	10 112 000	11 051 000	21 163 000
— <i>tekninen tuki</i>		467 000	467 000
Kansalliset toimenpiteet	875 000	-	875 000
Yhteensä	10 987 000	11 051 000	22 038 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 99 prosenttia ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) tasomuutos	-878
Kotimaisen kalan edistäminen (HO 2019)	-1 000
Yhteensä	-1 878

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	22 038 000
2022 II lisätalousarvio	7 391 000
2022 talousarvio	23 916 000
2021 tilinpäätös	29 158 000

64. Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnalle asetetaan seuraavat tavoitteet ja tehdään muita metsähallituslain (234/2016) edellyttämiä päätöksiä seuraavasti:

1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

2. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 0,507 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten konsernin ulkopuolista lainaa enintään 50 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2023 enintään 20 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2023 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja myöhempinä tilikausina enintään 20 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille enintään 2,0 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Metsähallituksen yleistettävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Ottaen huomioon eduskunnan päätösosassa hyväksymät vuoden 2023 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2023 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 110,6 milj. euroa. Tavoite vastaa 4,3 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Alustava tuloutustavoite vuonna 2023 on 119,0 milj. euroa vuoden 2022 tuloksesta. Tulostavoitteen saavuttaminen edellyttää, että liiketoiminnan kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määräästä vuoden 2022 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Liiketoiminnassa yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsittelyn pinta-alan lisääminen uudistusluonteisissa hakkuissa sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

Metsähallitus turvaa osaltaan puuraaka-aineen saantia omien luonnonvarasuunnitelmiansa puitteissa ottaen huomioon toimintaansa koskevat muut yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2021 lopussa 3 494 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 599 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 356 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 243 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2021 lopussa 79,7 milj. euroa.

Kiinteistökehityksessä huomioidaan yhteiskunnan kokonaishyöty mm. edistämällä uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia ja luomalla lisää toimintaedellytyksiä matkailualalle. Kotimaista kalankasvatusta edistetään valtion vesillä.

Peruspääoman muutokset

Peruspääoman määrä oli 1.1.—31.12.2021 tilinpäätöksen mukaan 2 591,8 milj. euroa per 31.12.2021. Vuoden 2022 talousarviossa eduskunta hyväksyi peruspääoman alentamisen 0,242 milj. eurolla.

Vuonna 2023 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 0,507 milj. eurolla. Peruspääoma kasvaa 0,826 milj. eurolla hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien omaisuuden muutosten nettovaikutuksena. Tämän lisäksi esitetään siirrettäväksi 0,212 milj. euron arvosta peruspääomassa olevaa omaisuutta muuhun omaan pääomaan maankäytön muutosten nettovaikutuksena. Lisäksi peruspääoma pienenee 0,106 milj. eurolla rakennetun omaisuuden siirroista muuhun omaan pääomaan.

Investoinnit

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 13,5 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Muita merkittäviä investointikohteita ovat tuulivoimapuistojen rakenteet sekä maa- ja vesirakennushankkeet.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma		2022 ennakoitu		2023 esitys	
	Liiketoiminta	Lii-ke-toi-min-tako-ko-nais-uus	Liiketoiminta	Lii-ke-toi-min-tako-ko-nais-uus	Liiketoiminta	Lii-ke-toi-min-tako-ko-nais-uus
Liikevaihto, milj. €	354,115,8	8	359,122,4	6	381,114,7	0
— muutos, %	2	8	6	1	-6	6
Käyttökate, %	99	40	99	36	95	30
Liikevoitto/tappio, milj. €	134,112,6	1	130,120,7	2	114,108,8	5
Tilikauden tulos, milj. €	120,115,1	1	119,123,5	1	113,110,6	7
— liikevaihdosta, %	99	34	101	33	96	30
— peruspääomasta, %	4,4	4,6	4,8	4,6	4,3	4,4
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹⁾	120,0		110,0		119,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ²⁾	4,8	5,2	5,1	5,0	4,5	4,4
Investoinnit liikevaihdosta, %	8	6	13	7	12	7
Omavaraisuusaste, %	99	97	98	97	98	97
Taseen loppusumma, milj. €	3 04		3 06		3 06	
	2 986	7	3 011	5	3 011	5
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	177	605	190	595	185	563

¹⁾ Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite.

²⁾ Tunnusluvut peruspääoman ko. vuoden muutoksen jälkeen, liiketoiminnan sijoitetun pääoman tuotto-% sisältää tytäryhtiöosingot.

Metsähallituksen liiketoiminta käsittää Metsähallituksen muun kuin tytäryhtiöissä olevan liiketoiminnan.

Metsähallituksen liiketoimintakokonaisuus käsittää Metsähallituksen liiketoiminnan ja Metsähallituksen liiketoiminnan tytäryhtiöt.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2021 toteutuma	2022 ennakoitu	2023 esitys
Metsähallituksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	120,000	110,000	119,000
Yhteensä	120,000	110,000	119,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	8,265	8,147	8,004
MMM:n hallinnonala yhteensä	8,265	8,147	8,004

	2021 toteutuma	2022 ennakoitu	2023 esitys
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	67,942	56,754	41,140
YM:n hallinnonala yhteensä	67,942	56,754	41,140
Yhteensä (MMM ja YM)	76,207	64,901	49,144

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus ovat maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.64.50 sekä ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2021 toteutuma	2022 ennakoitu	2023 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.64.50)	11 218	11 500	8 004
Ympäristöministeriö (35.10.52)	65 298	80 670	41 140
Ympäristöministeriö (35.10.63)	706	0	0
Ympäristöministeriö (35.10.22)	648	1 200	780
Muu ministeriöiden rahoitus	1 639	3 000	3 670
Euroopan unionin LIFE-rahoitus	2 898	3 200	3 700
Muu Euroopan unionin rahoitus	2 221	1 400	1 400
Tulorahoituksella maksetut menot	12 389	13 300	10 890
Muu rahoitus	3 584	2 080	0
Yhteensä	100 601	116 350	69 584

¹⁾ Rahoituseriin 2021—2022 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 ennakoitu	2023 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	14 068	13 300	10 890
Muut tuotot	6 651	5 000	5 000
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	75 925	87 300	51 992
Tuotot yhteensä	96 644	105 600	67 882
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	37 877	35 500	31 992
Muut kulut	58 630	70 900	37 320
Kulut yhteensä	96 507	106 400	69 312
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	137	-800	-1 430
Julkisten hallintotehtävien - yksikön tilikauden tuloksen siirto muun oman pääoman muutokseksi ¹⁾	-137	800	1 430

	2021 toteutuma	2022 ennakoitu	2023 esitys
Tilikauden tulos	-	-	-
Henkilöstömäärä (htv)	677	628	580

¹⁾ Tuloslaskelma on laadittu Metsähallituslain (234/2016) sekä 1.1.2017 voimaan tulleen asetuksen (1368/2016) säätämällä tavalla niin, että julkisten hallintotehtävien tilikauden tulos kirjataan muun oman pääoman muutokseksi.

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 004 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Metsähallitusta koskevan lain (234/2016) 5 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) Luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluja palvelevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 4) Sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin ne Metsähallitukselle kertyvät julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta ovat:

- metsästys ja kalastus on kestävä, eettistä ja vastuullista
- monipuoliset ja asiakaslähtöiset eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat edellytyksiä erätalouden yritystoiminnalle
- luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- kehittää erävalvonnan toimintaedellytyksiä ja viranomaisten yhteistyöverkoston toimintaa sekä lisää erävalvonnan vaikuttavuutta
- suunnittelee metsästyksen ja kalastuksen kestävästi sekä edistää riista- ja kalaelinympäristöjen ja lajien hoitoa
- luo toimintaedellytyksiä kalatalouselinkeinolle valtion vesillä
- kehittää sosiaalisen kestävyuden ja konfliktinhallinnan työkaluja eräasioiden hoidossa
- tarjoaa metsästyks- ja kalastusmahdollisuuksia kansalaisille tasapuolisesti ja kehittää erämatkailua valtion alueella
- huolehtii sujuvasta asiakaspalvelusta ja seuraa sekä varmistaa, että asiakastyytyväisyys säilyy hyvänä
- edistää eränkävynnin jatkuvuutta

- kehittää yli hallinnonrajojen yhtenäisiä kansalaisille suunnattuja digitaalisia tietopalveluja sekä yhteiskäyttöisiä paikkatietopalveluja moderniin data-arkkitehtuuriin pohjautuen
- käynnistää toimintatapaselvityksen pohjalta älykkäiden toimintaprosessien muutoksen ja elinkaarensa päässä olevien tietojärjestelmien uudistuksen mahdollistamaan ydintehtävienne toteutuksen
- ylläpitää ja kehittää laadukkaita ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluita huolehtimalla samalla luonnonsuojelualueiden ekologisesta, sosiokulttuurisesta ja taloudellisesta kestävyydestä
- viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja ohjaa luonnon kestävään käyttöön edistäen kansalaisten ympäristötietoisuutta ja luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutuksia.

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville kertyvän tuloja arviolta 6 270 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 5 750 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 520 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon varautuminen Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamiseen. Määrärahaa on varattu tarkoitukseen vuosittain 1 100 000 euroa. Metsäpuiden siementen hankinta ja varmuusvarastointi Pohjois-Suomen alueella on Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Metsähallituksen julkinen hallintotehtävä.

Määrälliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2021 toteutuma	2022 tavoite	2023 esitys
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kpl)	9,5	9,5	9,5
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,40	4,40	4,40
Metsästäjien ja kalastajien asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,79	3,84	3,85
Valtion kalastonhoitomaksujen lkm	270 159	280 000	280 000
Metsästyksen ja kalastuksen valvonnassa suoritettut tarkastukset, joissa ei todettu rikettä, %	84	81	83
Metsästyksen saalispalautteiden osuus lupien määrästä, %	54	52	54

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	3 769 000
Eräasiat	2 925 000
Muut tehtävät	1 310 000
Yhteensä	8 004 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalastuksen hoidon järjestäminen valtion vesillä	400
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-1 000
Norppareitistöjen kehittäminen Saimaa Geoparkissa, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Teerilammen virkistyskalastuskohteen kunnostaminen Seitsemisen kansallispuistossa, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Vaikuttavuuden ja turvallisuuden vahvistaminen erävalvonnassa	400
Palkkausten tarkistukset	64
Toimistotilasäästö	-7
Yhteensä	-343

2023 talousarvio	8 004 000
2022 II lisätalousarvio	309 000
2022 talousarvio	8 347 000
2021 tilinpäätös	8 444 000

70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimistusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin sekä niihin liittyvien tietopalveluiden kysyntään. Mikäli talouden suhdannekehitys kääntyy laskuun, sillä on merkittäviä vaikutuksia Maanmittauslaitoksen tulokertymään. Kiinteistöjärjestelmän ylläpidolla ja parantamisella luodaan edellytyksiä muun muassa toimivalle markkinataloudelle, rahoitukselle ja luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Perustietovarantojen rooli hallinnon ja siihen liittyvien palveluiden järjestämisessä vahvistuu osana digitaalista kansallista palveluarkkitehtuuria ja perustietovarannoilla on tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat edelleen digitaalisiin palveluihin sekä IT-kehittämistarpeiden täyttämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä verkostoissa. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään poistamaan mahdollisimman paljon näkyvistä ja pyritään kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa selvästi edelleen, mikä edellyttää, että vastuut ovat selkeitä palveluketjuissa ja yhteistyössä.

Huoneistotietojärjestelmällä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Järjestelmässä uudet asuntoyhtiöt perustetaan vain digitaalisesti eikä osakekirjoja paineta. Ennen 1.1.2019 perustettujen asunto-osakeyhtiöiden tulee siirtää osakeluettelonsa ylläpito huoneistotietojärjestelmään viimeistään 31.12.2023. Hankkeen seuraavassa vaiheessa toteutetaan huoneistotietojärjestelmän laajentaminen käsittämään taloyhtiöiden ja osakehuoneistojen hallinnollisia tietoja. Jatkon toteutukseen on myönnetty Suomen RRF-ohjelman mukaista elpymisvälinerahoitusta.

Paikkatietojen merkitys eri yhteiskunnan prosesseissa on suuri ja potentiaali kasvava. Maanmittauslaitoksen peruspaikkatiedot ovat tässä avainasemassa, koska ne tarjoavat valtakunnallisen, yhtenäisen perustan muiden tietojen hyödyntämiselle. Peruspaikkatietojen tietosisältöä ja niiden ylläpidossa käytettäviä tietojärjestelmiä kehitetään vastaamaan uusiin tarpeisiin.

Metsähovin geodeettisen tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin ajanmukaistaminen saatetaan loppuun ja aseman tutkimustoimintaa kehitetään vastaamaan modernin geodeettisen perusaseman tarpeita. Metsähovi ja Maanmittauslaitoksen FinnRef-verkko ovat ne kansalliset infrastruktuurit, joiden avulla ylläpidetään jatkuvasti koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien perustana olevia geodeettisia seurantajärjestelmiä. Navigointijärjestelmien tarkkuutta ja luotettavuutta parannetaan kehittämällä ja ylläpitämällä paikannusta tukevia palveluja sekä alueellisesti että osana Euroopan laajuisia järjestelmiä. Paikkatietoalaa tukevan tutkimuksen merkitys korostuu digitalisoituvassa yhteiskunnassamme tuottaen laajasti hyötyä esimerkiksi liikenteessä, metsätaloudessa ja maataloudessa.

Tilusjärjestelyillä voidaan pysyvästi vaikuttaa heikon tilusrakenteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin, alentaa ilmastopäästöjä ja parantaa liikenneturvallisuutta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen -politiikkasektorilla toimeenpannaan pääluokkaperusteluissa mainittujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi seuraavia tavoitteita ja sitä täydentäviä alustavia tulostavoitteita:

Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta:

- kiinteistö- ja huoneistotietojärjestelmien hallinnoinnilla ja palveluilla turvataan kansallisen omistus- ja vakuusjärjestelmän toimivuutta
- peruspaikkatietojen ja referenssijärjestelmien ylläpidolla ja palveluilla turvataan paikantamisen perusta
- tukipalveluilla ja tutkimuksella tuetaan paikkatietojen yhteentoimivuutta ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä.

Tunnusluvut

	2021 toteutuma	2022 tavoite	2023 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus			
— KMTK-yhteistyössä mukana olevien kuntien kokonaismäärä vuoden lopussa	82	90	110
— KTJ perusparannusohjelman kattavuusindeksi	63	66	72
— tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	5	2	2
— sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	100,0	99,5	99,5
— osakehuoneistorekisterin kattavuus, %	5	25	75
— tie- ja rakennustietojen täydellisyys, %	96,0	96,0	96,0
— metatietopalvelun saatavuus, %	99	99	99

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 46 569 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Maanmittauslaitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) laitoksen toimintaan liittyvien jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 2 000 000 euroa huoneistotietojärjestelmään (RRF pilari2) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta
- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön
- huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä

- huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteluissa sekä luvun 30.70 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden* tavoitteiden saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle vuoden 2023 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitetaan huoneistotietojärjestelmän jatkovaihetta.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2021 tilinpäätös			2022 arvio			2023 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kiinteistötoimitukset	39 113	37 896	510	39 857	39 385	507	39 385	39 385	510
Tilusjärjestelytehtävät	3 385	24	47	4 334	15	50	4 010	-	50
Kirjaamistehtävät	27 179	22 319	390	32 069	27 575	437	35 575	32 575	447
Perustietovarantojen ylläpito	33 610	2 916	366	38 259	2 682	398	37 930	2 597	398
Tietopalvelu	16 554	16 655	102	18 839	16 961	130	17 056	17 056	130
Maanmittaus ja paikkatietosektorin tutkimus, kehittäminen ja asiantuntijapalvelut	12 656	5 742	230	17 163	5 650	230	16 450	5 655	230
Yhteensä	132 497	85 551	1 645	150 521	92 268	1 752	150 406	97 268	1 765

Viraston tunnusluvut

	2021 toteutuma	2022 tavoite ¹⁾	2023 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— kokonaistuottavuus	99	101,5	101,5
— asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	92	82	90
— tilusjärjestelytuotanto, muunnetut ha	8 509	9 000	8 500
— tieteelliset referoidut julkaisut, kpl	110	110	110
— yrityspalveluiden digitalisaatioaste, %	60	85	100

¹⁾ Päivitetty tulossopimuksen mukaisiksi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	129 946	128 791	143 837
Bruttotulot	85 551	84 213	97 268
Nettomenot	44 395	44 578	46 569

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	29 468		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	30 335		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	74 417	74 661	85 741
— muut tuotot	4	-	-
Tuotot yhteensä	74 421	74 661	85 741
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	51 722	52 126	61 862
— osuus yhteiskustannuksista	27 271	22 535	27 879
Kustannukset yhteensä	78 993	74 661	88 741
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-4 579	-	-3 000
Kustannusvastaavuus, %	94	100	97
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 211	2 229	3 275
— muut tuotot	46	-	-
Tuotot yhteensä	3 257	2 229	3 275
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 164	1 172	1 722
— osuus yhteiskustannuksista	680	946	1 389
Kustannukset yhteensä	2 844	2 118	3 111
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	413	111	164
Kustannusvastaavuus, %	115	105	105

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HTJ/osakeryhmämuutoksen aiheuttama kehittäminen	200
Huoneistotietojärjestelmä (RRF pilari2)	2 000
Huoneistotietojärjestelmä NGEU (RRF pilari2)	-1 000
Kyberturvallisuutta parantavat toimet (kyber)	315
Metsähovin perusaseman jatkuva toiminta (kyber)	800

Otaniemen tilavuokra	600
Paikkatietoselonteon toimeenpano	-1 500
Siirto momentilta 30.01.23	47
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-170
Matkustussäästö	-216
Palkkausten tarkistukset	676
Siirtyvien erien taso (HO 2019)	655
Toimistotilasäästö	-416
Yhteensä	1 991

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	46 569 000
2022 II lisätalousarvio	732 000
2022 talousarvio	44 578 000
2021 tilinpäätös	45 262 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) 3 §:n 5 momentissa tarkoitettujen toimituksen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten ja korvausten maksamiseen uusjakojen osalta.

Selvitysosa: Määräraha käytetään pelto-tilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä lainaosuus määrärahasta on noin 50 % ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 50 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tilusjärjestelyt peltorakenteen kehittämiseksi (HO 2019) (siirto momentille 30.20.48)	-1 300
Yhteensä	-1 300
2023 talousarvio	2 000 000
2022 talousarvio	3 300 000
2021 tilinpäätös	3 000 000